

BOCȘA CULTURALĂ

REVISTĂ TRIMESTRIALĂ DE CULTURĂ

ISSN 1582-9375

ANUL XXVII, NR. 1 (132) / 2026

GABRIELA ȘERBAN

Proiectul editorial „Bocșa - istorie și cultură”, inițiat de Biblioteca Orășenească „Tata Oancea”, împlinește 25 de ani!

„Bocșa – istorie și cultură” este un proiect editorial de cinstire și omagiere a unor personalități și fapte de cultură locale, zonale și naționale și se înscrie, alături de revista „Bocșa culturală” și alte liste bio-bibliografice, în *Serviciul bibliografic și de documentare al Bibliotecii Orășenești „Tata Oancea” Bocșa*.

În anul 2001, când se împlineau 120 de ani de la nașterea lui Tata Oancea, biblioteca bocșană a dorit să aducă un omagiu patronului său spiritual și a realizat ceea ce a iubit cel mai mult în viața sa Tata Oancea – cartea. A realizat o carte. Mai precis, o plachetă, constituită din câteva studii și evocări semnate de câțiva oameni care l-au cunoscut, l-au citit și l-au admirat pe Tata Oancea. Această

Evenimente

cărtică avea să devină deosebit de importantă în timp, deoarece a deschis calea unor alte astfel de tipărituri reprezentative pentru Bocșa și oamenii săi, a deschis seria „Bocșa – istorie și cultură”, în cadrul căreia au văzut lumina tiparului, până astăzi, 79 de volume importante și reprezentative

în plan local, zonal și național. Toate aceste cărți - cu două excepții - au fost realizate prin Editura TIM din Reșița.

La începutul lunii septembrie, în cadrul Festivalului de Film de la Bocșa, vom dedica o zi acestui moment aniversar îmbogățit cu noi titluri!

GABRIELA ȘERBAN

„Arta lui Nik Potocean. O poveste homerică” - eveniment de suflet la Biblioteca Germană „Alexander Tietz” din Reșița

Miercuri, 25 februarie 2026, la Biblioteca Germană „Alexander Tietz” din Reșița s-a desfășurat un eveniment de suflet organizat de Erwin Josef Țigla și Cercul de pictură „Deutsche Kunst Reschitza”, invitat fiind bocșeanul Nicolae Potocean, membru al acestui nucleu artistic.

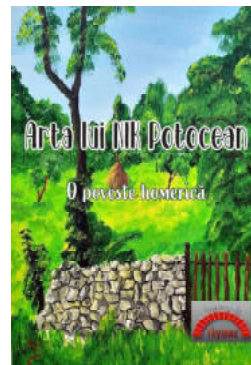
Evenimentul s-a desfășurat în parteneriat cu Biblioteca Orășenească „Tata Oancea”, instituție care aniversează în acest an jubileul de 25 de ani al seriei editoriale „Bocșa, istorie și cultură”.

„Bocșa – istorie și cultură” este un proiect editorial de cinstire și omagiere a unor personalități și fapte de cultură locale, zonale și naționale și se înscrie, alături de revista „Bocșa culturală” și alte liste bio-bibliografice, în Serviciul bibliografic și de documentare al Bibliotecii Orășenești „Tata Oancea” Bocșa, serie în cadrul căreia au văzut lumina tiparului, până astăzi, 79 de volume importante și reprezentative în plan local, zonal și național.

Anul 2026 debutează cu un nou titlu în seria „Bocșa, istorie și cultură”, numărul 79, dedicat artei lui Nicolae Potocean, volum care poartă titlul propus de istoricul Ionel Bota: „Arta lui Nik Potocean. O poveste homerică”.

Volumul coordonat de Gabriela Șerban a apărut la editura „Castrum de Thymes” din Giroc la finele anului 2025 și cuprinde lucrările artistice ale pictorului Nik Potocean, precum și câteva impresii pe marginea acestora consemnate de: Ada D. Cruceanu, Mirel Patriciu Pascu, Ionel Bota, Erwin Josef Țigla, Gustav și Doina Hlinka, Livia Frunză, Mihai Chiper, Daniel Luca, precum și un interviu realizat de Hardy Chwoika pentru Radio Reșița.

Coperta cărții aparține lui Nicu Toma ilustrând, pe coperta I, un peisaj al pictorului Nik Potocean, iar pe coperta IV o reprezentare a acestuia într-o fotografie surprinsă de Tiberiu Șerban.

O carte frumoasă care încheie editorial anul 2025 și îl deschide, cu speranță, pe 2026 și care se alătură celorlalte volume nu mai puțin frumoase, interesante și atractive.

Iar evenimentul de miercuri, 25 februarie 2026 de la Biblioteca Germană „Alexander Tietz” Reșița a adus în atenția publicului această carte, precum și o expoziție de pictură semnată NIK Potocean.

La eveniment au participat oameni de cultură din Banat: Anina, Bocșa, Bozovici, Reșița, Timișoara, artiști plastici, membri ai Cercului „Deutsche Kunst Reschitza”, și au vorbit despre carte, despre arta lui Nik Potocean și despre evoluția acestuia, personalități precum Ada D. Cruceanu, Gheorghe Jurma, Daniel Luca, precum și artiștii Gabriel Hoduț, Gustav Hlinka, Adina Ghinaci, dar și jurnaliștii Nicolae Toma, Gianina Fabian și Mihai Chiper.

Evenimentul a fost moderat de cei doi vrednici bibliotecari: Erwin Josef Țigla și Gabriela Șerban, ambii promovând-ul pe artistul Nik Potocean pe parcursul celor 11 ani de activitate intensă a acestuia ca pictor și membru al echipelor „Deutsche Kunst Reschitza” și „Bocșa culturală”.

GABRIELA ȘERBAN

Simpozionul „Sfinții Trei Ierarhi, modele de educație creștină”, ed. a XI-a, 2026 – educație și cultură în Bocșa bănățeană!

Vineri, 30 ianuarie 2026, la Biserica Ortodoxă cu hramurile „Sf. Ier. Nicolae” și „Sf. Împ. Constantin și Elena” din Bocșa Română s-a desfășurat cea de-a XI-a ediție a Simpozionului dedicat celor Sfinți Trei Ierarhi: Vasile cel Mare, Grigorie Teologul și Ioan Gură de Aur, modele de educație creștină.

După cum este tradiția acestui eveniment, și cea de-a XI-a ediție a Simpozionului „Sfinții Trei Ierarhi, modele de educație creștină” s-a constituit într-un frumos moment de readucere aminte a unor dascăli de ieri și de azi, precum și sublinierii rolului deosebit de important al educației în rândul tinerilor.

Despre Sfinții Trei Ierarhi și rolul esențial pe care l-au avut în conturarea teologiei creștine a vorbit părintele paroh dr. Silviu Ionel Ferciug, iar despre dascălii Bocșei și pasiunile lor a vorbit Gabriela Șerban făcând referire îndeosebi la prof. Stela Boulescu, prezentă la eveniment, dar și în paginile revistei „Bocșa culturală”, precum și la prof. Zahara Stanzel și cărțile sale de poezie: *Mă ascund în cuvânt* (Reșița: TIM, 2017), volum îngrijit de Gheorghe Jurma și Marcu Mihail Deleanu, cel care o și interviează pe autoare, acest dialog constituind *Postfața* cărții; volumul *Lumini în amurg*. (Reșița: TIM, 2019), îngrijit de Gheorghe Jurma; volumul *O plasă de vise* (Reșița: TIM, 2022) de asemenea sub îngrijirea lui Gheorghe Jurma, și, cel mai recent, *Poarta timpului sau Val tulbure, timpul* (Reșița: TIM, 2025), volum realizat la împlinirea vârstei de 90 de ani în seria „Bocșa – istorie și cultură; 66” și îngrijit de Gabriela Șerban, coordonatoarea proiectului.

Lansarea volumelor Zaharei Stanzel (astăzi sărbătorită la 91 de ani!) a fost urmată de un recital de poezie susținut de copii ai Centrului de Tineret „Sf. Stelian” Bocșa Română, elevi ai Școlii Gimnaziale nr. 1 Bocșa, prof. coord. Gianina Mură.

De asemenea, primarul orașului Bocșa, Mirel Patriciu Pascu, precum și viceprimarul urbei, Bogdan Ovidiu Pop, au înmănat Diplome de Onoare celor care, într-un fel sau altul, sunt implicați în procesul de educație creștină la Bocșa.

Un moment special a fost cel dedicat memoriei artistului plastic Viorel Coțoiu la 5 ani de la plecarea acestuia la Domnul, în prezența mamei sale și a unor prieteni apropiați.

Revista „Bocșa culturală” a fost cea care a încheiat lucrările Simpozionului „Sfinții Trei Ierarhi, modele de educație creștină” ed. a XI-a, aceasta fiind prezentată în cel de-al XXVII-lea an de apariție!

ERWIN JOSEF ȚIGLA

De 34 de ani, Octava de rugăciune pentru unitatea creștinilor la Reșița și în Banatul Montan

Citind DEX-ul, vom găsi pentru cuvântul *ecumenism* următoarea explicație: *Mișcare de refacere a unității universale a Bisericilor Creștine, cu respectarea autonomiei lor, pe calea acordurilor și a dialogului teologic.* Pentru reșițeni, cuvântul „ecumenism” a primit un sens nou cu 32 de ani în urmă.

Atunci, din inițiativa unui grup de preoți de diferite confesiuni din Reșița, s-a purces la un nou drum de apropiere a bisericilor creștine istorice. Astfel, în perioada 18 - 25 ianuarie 1993, se organiza în municipiul de pe Bârzava pentru prima oară Octava de rugăciune pentru unitatea creștinilor.

În cartea în patru limbi (română, germană, maghiară, italiană) „*Spălați-vă picioarele unul altuia. Ecumenism, între istorie și prezent la Reșița = Waschet Euch gegenseitig die Füße. Ökumene zwischen Geschichte und Gegenwart in Reschitza = Mossátok meg egymás lábát. Az ökumenizmus története és jelene Resicabányán*”, apărută, la 10 ani de ecumenism, sub semnătura părintelui de atunci Pál, astăzi episcop diecezan, și a mea, dânsul amintea de aceste prime zile: „Când am ajuns la Reșița, o dorință trăia în mine: să îi iubesc pe toți, pe fiecare om, să mă întorc spre fiecare cu iubire. E normal că în mod special am încercat să fiu atent la preoți și pastori de oricare confesiune, căci ei sunt aceia cu care lucrăm în *via Domnului*, aici în Reșița. ...Din 1993 încoace, Săptămâna ecumenică de rugăciune pentru unitatea creștinilor se desfășoară cu regularitate și în orașul nostru, în fiecare an, între 18 și 25 ianuarie. Mai ales din 1999 încoace, de când participarea este deosebit de largă, cred că putem vorbi despre o săptămână de sărbătoare creștinească pentru întregul oraș.”

Doresc în continuare să accentuez câteva inițiative și manifestări pe care le consider importante pentru ultimii 34 de ani de trăire în comun la Reșița:

- Participarea creștinilor de diferite confesiuni din Reșița la diferite evenimente din programul vizitei Papei Ioan Paul al II-lea la București, în 7 - 9 mai 1999, când a ieșit din sufletul miilor de credincioși acel strigăt de neuitat, „Unitate!”, dar și participarea creștinilor din Banatul Montan la

programul vizitei Papei Francisc în Transilvania, la Șumuleu-Ciuc și la Blaj, la început de iunie 2019;

- Participarea tinerilor reșițeni de diferite confesiuni creștine, alături de preoții lor, la a treia Adunare Ecumenică Europeană, care a avut loc la Sibiu între 4 și 9 septembrie 2007, dar și la alte întâlniri cu caracter ecumenic din Italia (zona Pesaro, Loreto și Trento) și Suedia;

- ntâlnirile ecumenice anuale și lunare ale femeilor în diferitele biserici istorice creștine reșițene, care s-au desfășurat în trecut;

- Manifestarea anuală ecumenică în Postul mare, desfășurată de cele mai multe ori la Centrul Social „Frédéric Ozanam” din Reșița, „Iubindu-L pe cel Răstignit, ne îndreptăm spre Sărbătoarea Luminii”, anul trecut desfășurându-se pentru a 18-a oară;

- Manifestarea din 14 ianuarie 2007 de la Reșița, cu participarea celor trei episcopi, PS Lucian Mic (ortodox român, Caransebeș), PS Alexandru Mesian (greco-catolic, Lugoj) și PS Martin Roos (romano-catolic, Timișoara), cu prilejul înmânării oficiale a titlurilor de Cetățean de Onoare al municipiului Reșița preoților dr. Vasile Petrica (la acea vreme protopop ortodox român de Reșița), József Csaba Pál (atunci fiind arhidiacon romano-catolic al Banatului Montan), Marian Ilie Ștefănescu (la acea vreme protopop greco-catolic de Reșița) și Makay Botond (atunci pastor reformat de Reșița), un gest unic în țara noastră, poate și pe plan european;

- Întâlnirile / rugăciunile ecumenice organizate de-a lungul anilor cu participarea la Reșița, Caransebeș, Anina, Băile Herculane, Bocșa, Oravița, Mehadia, Moldova Nouă sau în Slatina Timiș a unor întâistătători ai bisericilor creștine din țara noastră: PS Sebastian Kräuter (episcop romano-catolic, Timișoara) și dr. dr. Christoph Klein (episcop evanghelic luteran, Sibiu) la Reșița, în 14 noiembrie 1992 și 14 octombrie 1995; PS Sebastian Kräuter (episcop romano-catolic, Timișoara) și PS Alexandru Mesian (episcop greco-catolic, Lugoj) la Bocșa, în 15 mai 1998; PS Martin Roos (episcop romano-catolic, Timișoara) și PS Alexandru Mesian (episcop

Evenimente

greco-catolic, Lugoj) la Reșița, în 8 septembrie 2000; PS Martin Roos (episcop romano-catolic, Timișoara), PS Eugen Schönberger (episcop romano-catolic, Satu Mare) și dr. dr. Christoph Klein (episcop evanghelic luteran, Sibiu) la Reșița, în 22 ianuarie 2005; PS József Csaba Pál (episcop romano-catolic, Timișoara) și Reinhart Guib (episcop evanghelic luteran, Sibiu) la Reșița, în 25 ianuarie 2020; PS Lucian Mic (episcop ortodox român, Caransebeș) și PS József Csaba Pál (episcop romano-catolic, Timișoara) la Caransebeș, în 22 ianuarie 2019 și 21 ianuarie 2020, la Reșița în 23 ianuarie 2019, în 23 ianuarie 2020, în 23 ianuarie 2021 și în 22 ianuarie 2022, precum și la Anina, în 21 ianuarie 2021, la Oțelu Roșu, în 20 ianuarie 2022 și la Bocșa Montană, în 21 ianuarie 2022. La rugăciunile ecumenice din 2022 din Reșița, Oțelu Roșu și Bocșa Montană au participat PS József Csaba Pál, PS Lucian Mic și PS Ioan Călin Bot (episcop, pe atunci auxiliar, greco-catolic de Lugoj), în anul 2023, la cele organizate la Oravița, Caransebeș și Oțelu Roșu, participând, de asemenea, PS József Csaba Pál, PS Lucian Mic și PS Ioan Călin Bot, ca de altfel și în 2024, la Slatina Timiș. Mehadia și Oravița. În anul trecut - 2025, cei trei ierarhi, PS József Csaba Pál, PS Lucian Mic și PS Ioan Călin Bot au participat la rugăciunea comună la Oravița, Ticvaniu Mic și Moldova Nouă, iar anul acesta - 2026, cei trei ierarhi au participat în zilele de 22, 23 și 24 ianuarie la rugăciunile

împreună organizate la Reșița, Băile Herculane și Caransebeș;

- Cartea mai înainte amintită și apărută la Reșița în anul 2003, cu prilejul împlinirii a 10 ani de octavă de rugăciune pentru unitatea creștinilor, precum și cea lansată în 2023 la Oravița, în prezența celor trei ierarhi ai Banatului Montan, „Ecumenism în Reșița și Banatul Montan = Ökumene in Reschitza und im Banater Bergland”, coordonator: Erwin Josef Țigla, cuvânt înainte: Episcop József Csaba Pál, apărută în Editura „Banatul Montan” din Reșița, 2022, ambele apariții editoriale fiind coordonate de către Asociația Germană de Cultură și Educație a Adulților din Reșița;

- Organizarea, timp de patru ani, a procesiunii ecumenice de Florii la Reșița, în 28 martie 2010, 16 aprilie 2011, 13 aprilie 2014 și 12 aprilie 2025;

- Participarea la octava din Reșița a unor preoți / pastori și laici din Italia și Suedia precum și întoarcerea vizitei acestora, prin reprezentanți din Reșița, la manifestări ecumenice din aceste țări;

- Medicii și asistentele din secția de radiologie a Spitalului Județean Reșița au organizat, începând cu vizita Sfântului Părinte Papa Ioan Paul al II-lea, în fiecare zi de lucru un moment ecumenic de rugăciune și meditație;

- Participarea preoților și tinerilor din Reșița la simpozioane ecumenice organizate de Facultatea

2026.01.24. - OCTAVA DE RUGĂCIUNE - CATEDRALA ORTODOXA CARANSEBES

de Teologie Ortodoxă din Cluj și Mișcarea Focolarelor din România;

- Întâlniri ecumenice ale tinerilor la Sanctuarul marian „Maria Stâncii” de la Ciclova Montană și de la Băile Herculane (4 - 5 întâlniri până în prezent);

- Pelerinajul tinerilor creștini din Banatul Montan de la Sanctuarul marian „Maria Stâncii” de la Ciclova Montană la Mănăstirea Ortodoxă Călugăra cu hramul „Acoperământul Maicii Domnului” de la Ciclova Montană, la inițiativa, alături de tineri, a celor trei episcopi: PS József Csaba Pál, episcop romano-catolic de Timișoara, PS Ioan Călin Bot, episcop greco-catolic de Lugoj, și PS Lucian Mic, episcop ortodox român, Caransebeș;

- Diferite manifestări spirituale și culturale din țară și în străinătate, la care au participat în fraternitate reprezentanți ai diferitelor confesiuni creștine din Reșița și nu numai;

- Apariții în mass-media scrisă și vorbită locală, națională și internațională.

Ne-am bucurat împreună de cei 34 de ani de octavă în bisericile noastre creștine, anul acesta octava organizându-se în Banatul Montan, între 18 și 25 ianuarie, în următoarele lăcașuri binecuvântate:

- 19.01, Biserica Reformată Reșița Montană,
- 20.01, Biserica Romano-Catolică „Preasfânta Treime” Reșița - Govândari,
- 21.01, Biserica Romano-Catolică „Maria Zăpezii” Reșița Montană,
- 23.01, Biserica Greco-Catolică „Sfânta Fecioară Maria de la Fatima” și „Sfântul Părinte

Papa Ioan Paul al II-lea” Reșița - Govândari (cu participarea PS Ioan Călin Bot, episcop greco-catolic de Lugoj, PS Lucian Mic, episcop ortodox român, Caransebeș și PS József Csaba Pál, episcop romano-catolic de Timișoara),

- 23.01, Biserica Romano-Catolică „Adormirea Maicii Domnului” Băile Herculane (cu participarea PS József Csaba Pál, episcop romano-catolic de Timișoara, PS Ioan Călin Bot, episcop greco-catolic de Lugoj, și PS Lucian Mic, episcop ortodox român, Caransebeș).

- 24.01, Catedrala Episcopală Ortodoxă „Învierea Domnului” și „Sf. Proroc Ilie Tesviteanul” Caransebeș (cu participarea PS Lucian Mic, episcop ortodox român, Caransebeș, PS Ioan Călin Bot, episcop greco-catolic de Lugoj, și PS József Csaba Pál, episcop romano-catolic de Timișoara).

Este în puterea noastră să încercăm, fiecare după putințele sale, să contribuim prin rugăciune la unitatea creștinilor, indiferent de confesiune sau limbă maternă, să participăm împreună ori de câte ori ni se oferă prilejul la manifestări spirituale sau culturale care promovează unitatea creștină în Banatul Montan! Și s-au creionat deja noi inițiative în acest sens, despre care se vor publica amănunte la momentul potrivit.

GABRIELA ȘERBAN

Popas cultural In memoriam protopop – scriitor Mihail Gașpar la 145 de ani de la naștere

Duminică, 25 ianuarie 2026, la Biserica Ortodoxă cu hramul „Pogorârea Sfântului Duh” din Bocșa Montană a avut loc un eveniment gândit de către Biblioteca Orășenească „Tata Oancea” în proiectul „Să ne prețuim valorile!” – un popas cultural in memoriam protopop și scriitor Mihail Gașpar la 145 de ani de la nașterea acestuia.

Mihail Gașpar s-a născut în 12/ 24 ianuarie 1881 la Gătaia, județul Timiș, și s-a stins, la numai 48 de ani, într-un sanatoriu din Timișoara, pe 27 noiembrie 1929, fiind înmormântat în cimitirul ortodox din Bocșa Montană unde, din 1911, era preot și protopop.

Mai întâi diacon la Lugoj, apoi protopop la Bocșa Montană, Mihail Gașpar nu a fost doar un preot, o față bisericească, ci a fost un mare patriot și un activ om de cultură, scriitor și publicist. Aici, la Bocșa, a fost vizitat de unii scriitori contemporani: Octavian Goga, Camil Petrescu, Em. Bucuța și a desfășurat o extraordinară activitate culturală, literară, spirituală și politică.

Ca scriitor, Mihail Gașpar a debutat cu legenda *Stâlpilor lui Alexandru Basarab* în „Drapelul” din Lugoj în 1902, sub pseudonimul *Sorin*. A devenit colaborator apropiat al ziarului „Drapelul”, iar pentru articole de reînnoire a conștiinței naționale, va fi condamnat la închisoare.¹

Editorial va debuta cu volumul *Japonia*, apărut la Lugoj, la editura Carol Traunfellner, în 1905.

La Bocșa Mihail Gașpar a pus bazele publicației „Drum Nou”, care a apărut ca gazetă locală

între 1923 și 1929, sprijinită financiar de Uzinele de Fier și Domeniile din Reșița.

Gazeta „Drum Nou” se ocupa de o gamă largă de probleme sociale și culturale. În coloanele periodicului se găsesc noutăți locale, comentarii la viața politică a țării, probleme cultural-artistice și mai ales creații literare semnate atât de autori bănățeni, cât și de colaboratori de prestigiu: Nicolae Iorga, Ion Pillat, Victor Eftimiu.²

Mihail Gașpar a fost ales președinte al *Reuniunii de Cântări* din Bocșa Montană, înființată încă din 1876 – aceasta purtându-i numele.

Deosebit de importantă este activitatea bisericească pe care a desfășurat-o Mihail Gașpar la Bocșa. În publicație insera eseuri religioase referitoare la istoria bisericească, actualitatea creștină și viața cotidiană. A luat parte activ la conducerea Episcopiei Caransebeșului fiind între anii 1912 – 1920 deputat sinodal.

N - a fost străin nici de evenimentele politice și istorice ale vremii. La 1 Decembrie 1918 îl găsim prezent la actul unirii de la Alba Iulia, o călătorie cu peripeții din cauza autorităților maghiare: alături de Vasile

Evenimente

Grasu din Bocșa s-a deghizat țigan. A fost delegat și corespondent al ziarului „Drapelul”, pe care l-a și condus ca redactor responsabil între 1919-1920.³

După divizarea administrativă a județului Caraș-Severin (începând cu 1 ianuarie 1926) a fost ales președintele organizației județene a Partidului Național Țărănesc și deputat din partea formațiunii între 1926-1929. La alegere a obținut în Camera 18400 voturi, iar în Senat 10217. Adunarea deputaților îi validează mandatul la 28 iulie 1927.

Mihail Gașpar a fost căsătorit cu Livia Blajovan și au avut doi fii: Titus, militar de carieră și Ionel, avocat.

De asemenea, Mihail Gașpar a fost un om avut. A deținut bani și teren agricol. La Bocșa Montană a fondat o Bancă de credit; în imediata vecinătate banca a construit o clădire pe care a preluat-o plătind ratele până la deces.

Pentru activitatea pe care a depus-o s-a bucurat de prețuire încă din timpul vieții fiind investit *Comandor al ordinului Steaua României* și deținător al *Coroanei României*.

Personalitatea lui Mihail Gașpar cât și opera acestuia au fost evocate de-a lungul vremii prin studii, recenzii, articole. Dintre cercetătorii care s-au aplecat asupra vieții și activității lui Mihail Gașpar sunt: Ion Breazu, Lucian Costin, Melentie Șora, Cornel Corneanu, I.D. Suci, Petru Oalde, George C. Bogdan, Traian Liviu Birăescu, Marcu Bănescu, Vasile Petrica, Gheorghe Jurma, Valentin Bugariu sau bocșenii Carol Brindza, Mihai Vișan, Daniel Crecan, Ciprian Costiș, Gabriela Șerban și alții.

Mihail Gașpar a rămas în istoria literaturii bănățene drept cel mai reprezentativ prozator bănățean din perioada interbelică. El a rămas în conștiința contemporanilor ca un scriitor complex, abordând atât proza, cât și poezia, dramaturgia, dar și un traducător foarte bun din limbile de circulație europeană, precum și ca jurnalist și scriitor de factură științifică.

Majoritatea operelor publicate prezintă viața satului bănățean de la sfârșitul sec. al XIX-lea, precum și glorioasa epocă a marelui voievod moldovean, Ștefan cel Mare și Sfânt. Talentul narativ este evidențiat mai ales în povestirile despre satul natal, cu acțiuni și localizare precisă în spațiul satului bănățean. Astfel că scrierile lui Mihail Gașpar abundă de regionalisme, de elemente lexicale bănățenești, uneori populare, cu toate acestea nu sunt greu de citit, sunt pe înțelesul cititorului. Mihail Gașpar își desfășoară activitatea scriitoricească în perioada de consolidare și generalizare a normelor limbii literare, fixate după reforma ortografică din 1923. Deși literatura bănățeană a fost percepută ca una dialectală, în

general, prin numărul mare de neologisme (pentru acea vreme) din opera sa Mihail Gașpar contrazice această prejudecată. Aceste neologisme apar în vorbirea eroilor intelectuali sau în limbaje de specialitate: juridic, economic, militar etc.⁴

Mihail Gașpar este scriitorul bănățean care se exprimă în limba simplă a țăranului, dar și în limbajul erudit al avocatului, al dascălului, al omului politic, iar stilul său îl așează lângă scriitorii români erudiți, cultivați, cu un pronunțat caracter modern.

În 1943, în 27 iunie, la Bocșa Montană a avut loc ceremonia dezvelirii bustului scriitorului, realizat de sculptorul Romul Ladea, iar publicația „Curentul Nou” i-a dedicat un număr omagial.⁵ Bustul se află în curtea bisericii ortodoxe din Bocșa Montană, biserică păstorită cu dăruire de protopopul Mihail Gașpar în perioada 1911 – 1929.

Impresionantă și demnă de menționat a fost prietenia scriitorului cu istoricul Nicolae Iorga. S-au întâlnit în 1906, iar din 1908 Mihail Gașpar ia parte la cursurile de vară de la Vălenii de Munte, astfel că între cei doi se leagă o afectuoasă prietenie. Mărturie sunt câteva scrisori publicate de I.E. Torouțiu din care reiese sincera admirație și prețuirea reciprocă a celor doi oameni de cultură.

Legăturile scriitorului bănățean cu acela căruia i se adresa cu „iubite maestre” au fost multiple și ele au înrăurit însăși formarea lui Mihail Gașpar ca militant în semnsul idealurilor de unitate națională.⁶

În scrierile lui Mihail Gașpar se simte influența lui Nicolae Iorga, aceasta clădindu-se pe două motive fundamentale: satul bănățean și istoria națională, relevând o anume tendință sămănătoristă.

În orașul Bocșa memoria importantului om de cultură Mihail Gașpar a rămas vie peste timp nu doar prin scrierile sale, prin bogata sa activitate, ci și prin casa impunătoare care încă există pe strada care astăzi îi poartă numele în Bocșa Montană. Din păcate, ea nu are statut de casă memorială, urmașii protopopului înstrăinând-o, însă, trecătorii prin acest orașel bănățean pot citi pe o placă omagială că „în această casă a trăit și muncit scriitorul, gazetarul și patriotul Mihail Gașpar, protopresbiter al Tractului Bocșei-montane în perioada 1911 – 1929”, placă realizată și amplasată de Biblioteca Orășenească „Tata Oancea” Bocșa în 2011, la împlinirea celor 130 de ani de la nașterea scriitorului și protopopului. Tot atunci a fost realizată și cartea intitulată *Mihail Gașpar și Nicolae Iorga în fondurile Bibliotecii „Tata Oancea” din Bocșa* în cadrul proiectului editorial „Bocșa – istorie și cultură”.

De altfel, în fiecare an, în luna ianuarie, oamenii de cultură ai urbei, cu sprijinul Primăriei

Evenimente

și Consiliului Local și în parteneriat cu Biserica Ortodoxă „Pogorârea Sf. Duh” din Bocșa Montană, dedică un moment memoriei protopopului Mihail Gașpar fie în biserică și la bust, fie în cimitirul ortodox din Bocșa Montană.

Astfel că, duminică, 25 ianuarie 2026, la 145 de ani de la nașterea acestui remarcabil român bănățean, biblioteca publică bocșană a propus un popas cultural-istoric la Biserica Ortodoxă din Bocșa Montană și la bustul protopopului Mihail Gașpar. Despre personalitatea acestui vrednic preot au vorbit parohul bisericii, Petru Boroica, istoricul Mihai Vișan și bibl. Gabriela Șerban. De asemenea, istoricul Mihai Vișan a conturat în câteva fraze și importanța Unirii de la 1859, iar Gabriela Șerban a prezentat cel mai recent număr al revistei „Bocșa culturală” – nr. 4/ 2025, anul XXVI de apariție.

La eveniment au participat credincioșii bisericii, dar și colaboratori ai Bibliotecii Orășenești „Tata Oancea” și ai revistei „Bocșa culturală”.

Note:

¹ dr. Aurel Cosma junior. *Bănățeni de altă dată...* vol. I.: 42 de figuri bănățene – biografii și fotografii. Timișoara: Tipografia „Unirea

Română”, 1933. P. 87-89 și Mihail Gașpar. *Cum am intrat în temniță. Amintiri din viața de gazetar* în „Răsunetul”. București, 1918, nr. 5, p.3.

² <http://banatica.ro/media/b19/ramg.pdf>

³ [http://www.bcut.ro/dyn_img/Analele%20Banatului%20Arheologie-Istorie/Analele%20Banatului%20XVI%202008/3 3 ardelean.pdf](http://www.bcut.ro/dyn_img/Analele%20Banatului%20Arheologie-Istorie/Analele%20Banatului%20XVI%202008/3%203%20ardelean.pdf)

⁴ Pr. dr. Valentin Bugariu. *Protopopul Mihail Gașpar. Studiu monografic*. Timișoara: Eurostampa, 2007.

⁵ Apud Valentin Bugariu. *Protopopul Mihail Gașpar. Studiu monografic*. Timișoara: Eurostampa, 2007, p. 97. Redacția. *Serbările culturale la Bocșa-Montană*, în: „Cuvântul satelor”, Șoșdea, 1943, nr. 26, p. 6.

⁶ Alexandru Bârsescu. *Nicolae Iorga călător în Banat* în: Banatica I, Reșița, 1971.

GABRIELA ȘERBAN

Ziua Internațională a Cititului Împreună s-a desfășurat și la Bocșa!

Continuând tradiția proiectului ZICI, aflat la Bocșa la cea de-a XI-a ediție, Biblioteca Orășenească „Tata Oancea” a ales în acest an să citească împreună cu elevii clasei a III-a de la Școala Gimnazială nr. 1 Bocșa, înv. Alina Șelariu.

Așadar, voluntarul proiectului acestei ediții a fost Oana Sporea, elevă a Liceului Teoretic „Tata Oancea”, Oana îndeplinind cu succes rolul de Prințesă a Poveștilor care a poposit în școala din Bocșa Română pentru a citi copiilor o poveste!

În acest an am ales o lectură dintr-o carte scrisă de o scriitoare contemporană, aflată în „imediata noastră apropiere”, o poveste frumoasă semnată de Monica Rohan. Prințesa Poveștilor a citit de Ziua Internațională a Cititului Împreună 2026 la Bocșa povestea „Darul cel minunat” de Monica Rohan, din volumul „Povești peștrițe” apărut la Editura Facla din Timișoara în anul 1986.

Copiii au fost încântați de poveste, au dezbătut subiectul, dar și-au prezentat și lecturile proprii, cărți care îi atrag și pe care le citesc cu plăcere. Iar concluzia acestor copii frumoși, inteligenți și atenți a fost cea a poveștii scriitoarei Monica Rohan: prietenia este un dar minunat!

Ziua Internațională a Cititului Împreună s-a încheiat cu o râvnită sesiune de fotografii alături de Prințesa Poveștilor și, evident, cu înmânare de diplome din partea organizatorilor: Biblioteca Orășenească „Tata Oancea”, cu sprijinul Primăriei și Consiliului Local Bocșa, precum și al primarului Mirel Patriciu Pascu.

GABRIELA ȘERBAN

Ziua Națională a Lecturii la Bocșa Ed. a V-a, 2026

Joi, 12 februarie 2026, Biblioteca Orășenească „Tata Oancea” Bocșa, cu sprijinul Primăriei și Consiliului Local, precum și al primarului Mirel Patriciu Pascu, a marcat Ziua Națională a Lecturii printr-o întâlnire cu cei mai mici dintre potențialii utilizatori ai serviciilor bibliotecii, copilașii de la Grădinița cu Program Prelungit Bocșa. De cinci ani, biblioteca publică duce în mijlocul copilașilor din această vrednică instituție pe Zâna Poveștilor, care le citește și-i încântă cu o poveste.

La această cea de-a V-a ediție voluntarul bibliotecii a fost tânăra Amelia Belgea, studentă la Facultatea de Litere a Universității de Vest din Timișoara, iar povestea aleasă a fost „Șoricelul năzdrăvan”, o poveste scrisă de bocșeanul Adalbert Gyuriș, de la a cărei plecare se împlinește, în 25 februarie, un an.

Adalbert Gyuriș (23 august 1953 – 25 februarie 2025) a fost pictor, sculptor, scriitor, poet și publicist român de etnie germano-maghiară și, între scrierile sale, se regăsesc și povești pentru copii. La un an de la plecarea sa în veșnicie am considerat că este important să-l readucem în memoria bocșenilor și să-i citim scrierile, începând, iată, cu poveștile.

Și de această dată Zâna Poveștilor a fost primită cu aplauze și bucurie, a reușit să capteze atenția micuților și să le cucerească inimioarele. Iar pentru frumoasă primire și organizare se cuvine să mulțumim doamnelor profesoare coordonatoare Ionela Vuia și Luminița Miloș, dar și tuturor doamnelor prezente și implicate, într-un fel sau altul, în acest frumos proiect.

Ziua Națională a Lecturii la Bocșa a fost un succes, iar fotografiile sunt grăitoare!

Iulian Barbu

Mărțișor

Măine vine 1 Martie
Am pregătit pentru tine
Un coșar și un trifoi
Cu patru foi
Să-ți poarte noroc.
Ghiocelul imaculat ca inocența
Îmi luminează pașii
Spre casa ta.

Razele soarelui
Aduc în vieile noastre
Ecouri de speranță
Ce se aud
Din primăvara care coboară
De pe colină
Pășind agale înspre noi.

Prof. IOAN MUREȘAN

Obişnuinţa – a doua natură

În viaţa de zi cu zi, omul nu trăieşte doar din alegeri mari, rare şi spectaculoase. El trăieşte, mai ales, din gesturi mici, repetate, aparent lipsite de importanţă. Din ele se naşte obiceiul — cea forţă tăcută care, cu timpul, ajunge să ne semene mai mult decât intenţiile noastre declarate.

Obişnuinţa este a doua natură pentru că se aşază în noi fără zgomot. La început este o alegere; apoi devine reflex condiţionat; în cele din urmă, se confundă cu ceea ce suntem. Ne obişnuim să fim atenţi sau indiferenţi, drepti sau comozi, sinceri sau tăcuţi în faţa nedreptăţii. Rareori ne dăm seama de momentul în care hotărârea conştiinţei se transformă în automatism moral.

În bine, obiceiul este o formă de fidelitate faţă de sine. Ea ne ţine ancoraţi în valori atunci când entuziasmul slăbeşte. Ne învaţă să rămânem verticali chiar şi atunci când nimeni nu ne priveşte. Prin obicei, binele încetează să mai fie un efort şi devine firesc.

În rău, însă, obiceiul este cea mai perfidă formă de degradare. Nu ne prăbuşim brusc, ci ne adaptăm. Tabieturile „periculoase” cafeaua şi ţigara de dimineaţă, înainte de micul dejun, în timp pot provoca daune „majore” sănătăţii. Ne obişnuim cu minciuna spusă „din necesitate”, cu lipsa de reacţie „din prudenţă”, cu umilinţa acceptată „temporar”. Repetată, concesiile nu mai doare. Iar ceea ce nu mai doare începe să pară normal.

Adevărata luptă a omului nu este împotriva marilor tentaţii, ci împotriva micilor renunţări zilnice. Acolo se decide direcţia vieţii. Obişnuinţa poate fi temelia demnităţii sau începutul abandonului de sine.

De aceea, a ne veghea obiceiurile înseamnă a ne veghea umanitatea. Căci, mai devreme sau mai târziu, nu vom fi judecaţi după ceea ce am intenţionat să fim, ci după ceea ce am devenit prin repetiţie. Pericolul este că devenim prea comozi. De aceea este nevoie de mici schimbări în activităţile noastre zilnice, iar schimbările mici şi dese, „cheia marilor succese”. Să fim sănătoşi şi voioşi!

„Reflecţii asupra demnităţii şi umanităţii”

Într-o epocă în care performanţa tehnologică este adesea confundată cu valoarea existenţială, inteligenţa artificială a devenit un pretext pentru o veche tentaţie: aceea de a relativiza unicitatea omului. Fascinaţia pentru sisteme capabile să calculeze, să anticipeze şi să simuleze comportamente

inteligente alimentează, uneori, iluzia că am creat ceva asemănător conştiinţei umane. Această confuzie nu este una tehnică, ci una profund conceptuală şi morală.

Inteligenţa artificială nu gândeşte, nu se îndoieşte şi nu se întreabă asupra sensului existenţei. Ea nu trăieşte drama alegerii şi nici povara responsabilităţii. Ceea ce numim „inteligenţă” în cazul acestor sisteme este, în realitate, o sofisticată procesare de date, desfăşurată conform unor modele matematice şi algoritmi creaţi de mintea umană. Fără experienţă subiectivă, fără memorie afectivă şi fără conştiinţă de sine, inteligenţa artificială rămâne un instrument, oricât de impresionant ar fi.

Demnitatea umană nu izvorăşte din eficienţă sau viteză de calcul, ci din capacitatea de a conferi sens, de a suferi, de a iubi şi de a alege chiar şi împotriva interesului imediat. Omul este singura fiinţă din acest univers cunoscut care se poate întreba „cine sunt?” şi „pentru ce trăiesc?”. Nicio maşină nu poartă această nelinişte fertilă a conştiinţei, această tensiune între finitudine şi aspiraţie.

Mai mult, inteligenţa artificială nu poate exista independent. Ea nu are instinct de conservare, nu posedă voinţă şi nu poate supravieţui în absenţa grijii umane. Oprirea curentului electric sau a infrastructurii tehnice înseamnă, pentru ea, dispariţie imediată. Omul, în schimb, a supravieţuit foametei, războaielor, exilului şi singurătăţii, tocmai pentru că umanitatea sa nu se reduce la funcţionare, ci se sprijină pe sens şi solidaritate. Atribuirea unor trăsături umane inteligenţei artificiale spune mai mult despre fragilitatea noastră contemporană decât despre capacităţile tehnologiei. Într-o lume agitată şi din ce în ce mai sofisticată, în care eficienţa riscă să devină criteriu suprem, omul ajunge să se compare cu propriile sale instrumente şi, uneori, să se subestimeze. Aceasta este adevărata primejdie: nu că maşinile ar deveni umane, ci că oamenii ar accepta să se considere ei înşişi doar mecanisme optimizabile.

A reafirma limitele inteligenţei artificiale nu înseamnă a nega progresul, ci a apăra demnitatea umană. Tehnologia trebuie să rămână ceea ce este: o extensie a capacităţilor noastre, nu un substitut al conştiinţei. Umanitatea nu se măsoară în algoritmi, ci în capacitatea de a rămâne morali într-o lume care ne-ar dori doar eficienţi. În cele din urmă, inteligenţa artificială ne oferă o oglindă paradoxală: privind spre ea, putem înţelege mai limpede ce nu este omul — şi, tocmai de aceea, ce este el cu adevărat. Orice progres al tehnologiei se doreşte să fie în avantajul şi folosul comunităţii, oamenilor.

Să sperăm că aşa va fi!

Să rămânem sănătoşi la trup şi mai ales la cap!

„Mens sana in corpore sano” sau „O minte sănătoasă într-un corp sănătos”

Gabriela Șerban într-un dialog cu sportiva Ciceronia Bellatrice Nicolae

„Mens sana in corpore sano” sau „O minte sănătoasă într-un corp sănătos” este foarte cunoscuta deviză a sportului și aparține poetului latin Iuvenal.

De asemenea, este și deviza invitatei mele, iar, în interviul care urmează, ne este reamintită această idee călăuzitoare.

Pe Ciceronia Bellatrice Nicolae sau Cici (pentru prieteni și apropiați) o cunosc de mai multă vreme, ea fiind verișoara prietenei mele Laura Ion Piperiu. Însă, despre pasiunile lui Cici am aflat mai târziu.

Această femeie frumoasă, discretă, cu o familie reușită (două fete extraordinare și un soț fain și muncitor!) adesea poate fi zărită alergând singură sau însoțită de unul sau doi câini, prin zone mai lăturalnice ale Bocșei sau prin pădure. Ca o veritabilă sportivă!

Apoi, am întâlnit-o pe Cici la Raiffeisen Bank, acolo unde, cu siguranță, la un moment dat, fiecare dintre noi ajunge cu o problemă. Aici am descoperit că Cici este director de agenție, adică deține o funcție solicitantă și cu multă responsabilitate.

Iată, în doar câteva cuvinte deja putem întrezări portretul invitatei mele: frumoasă, deșteaptă, disciplinată și foarte asumată! Iar acestea sunt doar câteva dintre caracteristicile care-i definesc personalitatea!

Invitată la „Povești în bibliotecă”, Ciceronia Bellatrice Nicolae a acceptat să ni se dezvăluie, iar cititorii noștri vor descoperi un om minunat, cu preocupări frumoase și sănătoase, un model de om atât pentru tinerele domnișoare, cât și pentru venerabile doamne!

Gabriela Șerban: Dragă Cici, bine ai venit la „Povești în bibliotecă”! Îți mulțumesc că ai acceptat această provocare și că vei împărtăși cu cititorii noștri preocupările tale. Mai întâi, cine este Ciceronia Bellatrice Nicolae?

Ciceronia Bellatrice Nicolae: Sunt o balanță născută în toamna anului 1978 și toată viața am locuit la Bocșa, pe strada Mihail Gășpar. Am studiat Științe Economice la UVT însă, când a fost să decid dacă rămân în Timișoara, am ezitat și m-am întors acasă, fiind îndrăgostită de aceste locuri, eu fiind o mare iubitoare de natură. Doar aici am și păduri, și râu, și lac, și cascadă, și dealuri cu puncte de belvedere, și liniștea pe care, odată cu înaintarea în vârstă, o prețuiesc tot mai mult.

Din 2007 lucrez în banking și îmi place ceea ce fac, este un domeniu care îmi aduce multe satisfacții.

G.Ș. De când pasiunea pentru alergat? Cum ai început?

C. B. N. Întotdeauna mi-a plăcut să alerg, ca să mă mențin în formă, iar în studenție am făcut și fitness și dans sportiv. Ulterior, am continuat să fac fitness, urmând diverse programe de antrenament din mediul online. Însă, de când m-am angajat la Raiffeisen, organizația ne-a încurajat să optăm pentru

mișcare și un stil de viață sănătos. În perioada 2013 – 2016 am participat la primele evenimente sportive de alergare, „Bucharest Marathon”, la care Raiffeisen Bank este sponsor principal, optând, la început, pentru proba de cros, de 10 km. Ulterior, am descoperit evenimentul de la Timișoara, „Timotion”, unde am participat la 6 ediții și am făcut saltul de la cros spre semimaraton (21km), care a rămas proba mea preferată și în prezent.

G.Ș. Ai un mentor? Un model?

C.B.N. Am foarte multe persoane care mă inspiră. Totul a început să se contureze anul trecut prin luna martie, când am început să utilizez aplicația „Strava”, este o rețea socială pentru sportivi. Toate activitățile noastre sportive (bicicletă, alergare, drumeție, înot, chiar și plimbare) înregistrate pe ceas (Smart Watch) se postează automat acolo. În prezent am cam 350 de persoane pe care le urmăresc și, la rândul meu, sunt urmărită de 250 de sportivi, de la unii am multe de învățat, pe alții poate că îi inspir eu...

Acolo găsesc și niște statistici faine, de exemplu am putut să văd evoluția mea în km alergați, de la 265 km în 2024, la 1700 km în 2025 (în ultimele luni am ajuns la o medie de aprox. 230 km/lună).

Utilizând aplicația, mi-am dat seama că cei pe care îi admiram (cei din top, care luau toate podiumurile) nu sunt neapărat mai talentați, ci sunt consecvenți, alergă zilnic și, în plus, fac și antrenamente cardio și cu greutate, care ajută pentru creșterea performanțelor în alergare. Ce mi-am spus eu în acel moment? Dacă ei pot, pot și eu! Mai ales că îmi și place! Iar rezultatele nu au întârziat să apară.

G.Ș. Faci parte dintr-o asociație sau cum te informezi cu privire la competițiile la care participi?

C.B.N. În Reșița s-a format o comunitate tare faimă de alergători și avem un grup pe WhatsApp unde postăm fiecare despre evenimentele reușite de care am auzit sau participat, organizăm ture de alergare prin oraș sau pe dealurile Reșiței. În acest grup de WhatsApp sunt cam 100 de pasionați de alergare din tot vestul țării. Mai sunt și o serie de site-uri unde se poate găsi calendarul principalelor evenimente, de exemplu „SportsPlanner.com.”

G.Ș. Cât de des te antrenezi? Ești un om ocupat, ești un om extrem de activ. Cred că funcționezi după un program foarte bine stabilit...

C.B.N. După ce am început să folosesc „Strava”, următorul pas a fost să constat că fostul ceas, „Garmin Venu”, nu îmi dădea posibilitatea să aleg activități de tip alergare trail (montana, pe poteci), iar eu începusem deja să prind gustul acestora, participând la aproape toate edițiile evenimentului de la Reșița, „AlerGând la Pădure”, precum și la „Hercules Maraton” (aproape de acest eveniment, la prima ediție la care am participat, în 2024, mi s-a părut atât de solicitant încât, la final, mi-a arătat ceasul că am baterie corporală zero și am și adormit pe drumul spre casă, praf am fost! Însă, cu un antrenament corespunzător, în 2025 am reușit să obțin locul I la categoria de vârstă). Dat fiind că mi-am dat seama că mă pasionează alergarea montană, cu toate provocările ei, mi-am achiziționat un „Garmin” mai deștept, „Fenix 7S Pro”, pe care am posibilitatea să încarc hărțile traseelor pe care alerg și, astfel, știu sigur că nu mă pierd. De asemenea, îmi permite să-mi setez evenimentele viitoare la care urmez să particip și, în funcție de data celor setate ca și prioritare, îmi

crează planul de antrenament. Așa că, de pe la sfârșitul lunii aprilie 2025, totul a devenit foarte simplu, „Garminul” meu îmi oferă, în fiecare dimineață, un raport în care îmi spune cum am dormit, cum stau cu variația pulsului și alte date utile privind evoluția fitness-ului (VO2 max, nivelul de încărcare, scorul de dealuri, scorul de anduranță, stresul și în câte ore sunt pregătită pentru următorul antrenament). Am observat că, dacă respect programul din planul de antrenament, nu ajung să mă surmenez. Câteodată mai forțez, să scot câte un PR (personal record), și atunci îmi ajustează antrenamentele viitoare, îmi permite câte o zi de recuperare (ceea ce nu înseamnă pauză, ci o alergare ușoară).

Alerg zilnic 6-8 km, de obicei la un ritm considerat de bază, iar 2 zile pe săptămână conțin antrenamente mai grele, sprint-uri și intervale, care mă ajută să-mi îmbunătățesc viteza. În weekend am alergări mai lungi, de 12, 15 sau 21 km.

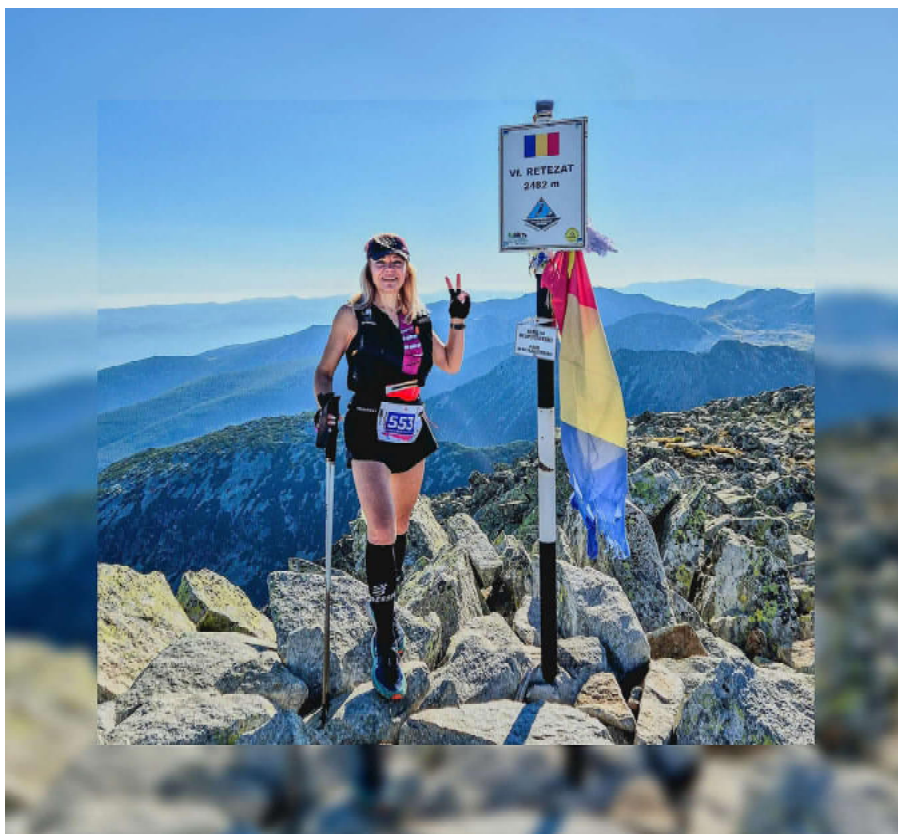
Sigur că, după o cursă (competiție) unde nivelul de efort este de regulă mai ridicat decât la antrenamente, în ziua următoare, antrenorul meu „Garmin” îmi oferă o zi de odihnă completă!

De obicei, de primăvara până toamna, alerg în timpul săptămânii dimineața, înainte de serviciu, însă în lunile de iarnă, alerg seara pe pista de biciclete, fiind suficient de luminată. Mi-am achiziționat echipament cu elemente reflectorizante, ca să fiu vizibilă pentru ceilalți participanți la trafic.

G.Ș. Cum îmbini munca de birou – de manager – cu cea de sportiv? Cât de importantă este disciplina?

C.B.N. Disciplina este primordială, atât la

birou, cât și în viața de sportiv. Încerc să fiu un model pentru echipa mea și să le arăt, prin exemplul personal, cât de importantă e consecvența. Sunt zile în care, după un program încărcat la serviciu, parcă e greu să îmi pun pantofii de alergare și să mă urnesc de acasă. Mai ales dacă afară plouă torențial, sau ninge de rupe, sau sunt -10 grade. Dar știu că fiecare alergare contează, iar un antrenament ratat înseamnă dureri musculare în ziua următoare, până îți reintri în ritm. Iar, în momentul în care îmi pun căștile în urechi cu playlist-ul de alergare, începe cea mai faină rutină a zilei, un timp doar pentru mine, în care mă echilibrez și îmi pun gândurile în ordine.

G.Ș. Cici, tu arăți fabulous! Ții dietă? Adică, mai e cazul să fii atentă la alimentație, ținând cont de efortul pe care-l depui prin antrenamente?

C.B.N. Da, alimentația este foarte importantă și, uneori, simt nevoia să mă consult cu un nutriționist, deși nu am făcut-o până acum. De vreo 4 ani sunt lacto-ovo-vegetariană, așa că m-a preocupat să aflu dacă alimentația mea este corectă, astfel încât să susțină și efortul fizic depus. Am descoperit o aplicație care m-a ajutat, „MyFitnessPal”, în care, timp de o lună – două, am introdus toate mesele, iar aplicația îți afișează nutrienții, proteinele, carbohidrații, grăsimile, zahărul. În câteva zile, îți dai seama ce să elimini și ce să incluzi, astfel încât să ai o alimentație potrivită. Față de ce obișnuiam să consum, am crescut proteinele și carbohidrații și am scăzut grăsimile saturate și zahărul.

G.Ș. Ai un antrenament preferat? Ai un concurs preferat?

C.B.N. Antrenamentele mele preferate sunt simulările de curse, acele ture de recunoaștere traseu. Te ajută să previzualizezi condițiile de concurs și să te pregătești fizic și mental pentru ziua cursei. Culmea este că, cel mai greu concurs la care am participat, mi s-a părut și cel mai frumos, mă refer la „Retezat Mountain Run”, a fost o experiență intensă și memorabilă, care mi-a purtat pașii prin păduri, zone de jnepeniș, zone de creastă, pe lângă lacuri și cascade, pe o distanță de 25 km, cu o diferență de nivel semnificativă, de 2000 m. Am făcut traseul în peste 6 ore și, deși resimțeam efortul mare, corpul îmi era inundat de endorfine, eram incredibil de fericită. Credeam că sunt rău pe clasament, dar am constatat că am ieșit pe locul 4 la categoria de vârstă. Dacă nu mă lăsam furată de peisaj și nu

stăteam atâta la ședinta foto la Vârful Retezat, probabil prindeam podium. Dar nu regret, m-am bucurat din tot sufletul de experiența aia! Nu e tot timpul despre trofee, rezultate și podiumuri, la fel de mult merită și să te bucuri de traseu, de vibe-ul evenimentului, de încurajările primite de la voluntari, de toată frumusețea naturală care te înconjoară.

G.Ș. Ai participat la multe competiții. Care este cel mai râvnit rezultat? Care este consursul de care îți amintești cu mare plăcere sau poate ai o experiență neplăcută despre care vrei să amintești?

C.B.N. Da, în 2025 am participat la 17 competiții, iar la 10 dintre ele am obținut podium. Cel mai mult te bucuri când te clasezi pe podium la open, știi că ești cel mai bun dintre cei buni! Am reușit să mă clasez pe locul II la open la „Scorilo Muntele Mic” semimaraton, la distanță de 1 minut de locul I, practic am alergat împreună până la ultima urcare de 100 m la finish, la Poiana Mărului. Acolo n-am mai putut să urc alergând, s-a terminat combustibilul, și am încurajat-o pe ea să se ducă înainte. De asemenea, la „AlerGând la Padure”, evenimentul nostru reșitean, m-am clasat pe locul III la open, tot respectul pentru locurile I și II, foarte bune fetele.

O experiență mai neplăcută a fost la „Cluj EcoTrail”, fiindcă am alergat prin mocirlă și m-am zgâriat în toți măcăcinii de pe marginea drumului, încercând să înaintez. Dar, ca și organizare, au fost bine și ei, plus că evenimentul a avut loc de Ziua Națională, pe 1 Decembrie. Cu toate că mi s-a părut o cursă urâtă, pe vreme rea, am obținut locul II la

categoria de vârstă, a fost cursa cu care am încheiat sezonul competițional 2025. Acum cred că și astfel de curse, de fapt, ne călesc, ne fac mai puternici.

Îmi amintesc de un alt exemplu în acest sens, un antrenament din 4 ianuarie anul acesta, aveam de alergat 21 km și ninge neînterupt, era zăpada mare, abia răzbeai prin nămeți, trotuarul era curățat doar pe alocuri. Totuși, m-am mobilizat și am scos cel mai bun timp al meu la un semimaraton, cu tot cu condițiile adverse. Traseul a însemnat traversarea orașului Bocșa, plus urcare până la Biniș și retur, l-am parcurs în 1 h:55 min.

G.Ș. Cred că am văzut pe facebook, rețin pentru că mi-a plăcut tare comment-ul tău care suna cam așa: „Alergarea în timpul iernii nu înseamnă condiții perfecte. Însă este o oportunitate de a-ți dezvolta rezistența și de a aprecia frumusețea sezonului. Cu o abordare corectă, alergarea pe timp rece poate fi incredibil de satisfăcătoare.” Evident, din nou ai avut admirația și aprecierea mea! Ce proiecte ai de viitor?

C.B.N. Mi-am notat vreo 25 de evenimente din 2026 la care mi-ar face plăcere să particip, dar lista e deschisă. Depinde foarte mult și de programul soțului meu, care îmi este alături și mă însoțește la toate aceste competiții.

G.Ș. E important să avem pasiuni la orice vârstă. Cât este de greu?

C.B.N. În acest sport, nicio vârstă nu este prea înaintată. Sunt femei de peste 50 de ani mult peste nivelul meu actual, pentru care am tot respectul, știu câtă muncă și câte ore de pregătire sunt în spatele rezultatelor lor. Mă văd alergând și la 60+, sănătate să fie!

Este greu la antrenamente, dar este valabil în orice domeniu, nu ne dezvoltăm în zona de confort. Satisfacțiile depășesc, oricum, cu mult efortul depus, atunci când faci ceea ce îți place. Și încă un lucru, sportul înseamnă „mens sana in corpore sano”, devii mai puternic atât fizic, cât și mental. Am constatat că, de când alerg zilnic, contrar miturilor, nu mă mai

doare nimic și nici nu am mai răcit. Așa că, merită, zic eu!

G.Ș. Am stabilit deja că este vorba de pasiune și de multe beneficii pentru sănătatea ta trupească și mentală. Totuși, dincolo de toate, ce te motivează în acest sens? Ce te ține în priză?

C.B.N. Mă motivează senzația de libertate pe care o simt când alerg, mă simt mai prezentă și conectată cu natura. Faptul că pot să-mi depășesc limitele și să ies mai puternică din fiecare experiență, mă ține în priză.

G.Ș. Ce alte pasiuni ai?

C.B.N. O altă pasiune a mea este fotografia. Pe lângă sportivi, pe Instagram urmăresc și o serie de fotografi, profesioniști sau amatori, și învăț de la ei.

G.Ș. Un gând pentru tineri? Un gând pentru cititorii revistei „Bocșa culturală”.

C.B.N. Mișcarea, sportul și timpul petrecut în natură sunt un sprijin real pentru a deveni mai echilibrați și mai puternici, ne ajută să rămânem conectați cu noi înșine și unii cu alții. Cititorilor revistei „Bocșa culturală” le doresc să păstreze vie legătura cu natura. Muntele te învață lucruri care se aplică și în viață: răbdare, respect, perseverență.

G.Ș. Mulțumesc pentru tot ce ne-ai împărtășit! Ești extraordinară și ești un bun exemplu pentru oricine. Am pus intenționat accentul în discuția noastră pe cuvinte ca „disciplină”, „muncă”, „pasiune”, deoarece tinerii noștri trebuie să știe că, fără disciplină și muncă, succesul nu poate fi deplin. Nu este suficient să fii talentat, să ai pasiuni extraordinare! Sunt necesare munca, sacrificiul, disciplina pentru a obține succesul. Thomas Edison spunea că succesul înseamnă 99% transpirație și doar 1% inspirație. Iar tu, prin succesul tău în carieră și în pasiunile tale, confirmi teoria lui Edison. Mulțumesc și-ți doresc un an bun, cu sănătate și împliniri!

Cici și familia

G e d i c h t e/Poezii de Hans Dama Ins Rumänische: Simion Dănilă

Der Stern

*Spät ist mir aufgegangen dieser Stern von weitem,
vorerst blass im Schimmer, denn er ist sagbar mir unendlich
fern und ich erreiche ihn gar nimmer.*

*Nur nachts erhellt sein freudenbringend Strahl
mir das Gemüt, verstreut mein Bangen, befreit mitunter mich von mancher Qual,
stillt teilweise mein heiß Verlangen*

*nach Ruhe und Besinnlichkeit sodann, in unruhig Zeit bürdender Lasten;
durch diesen Strahl ich Zuversicht gewann, Zweifel getilgt, der Geist kann rasten...*

*So unscheinbar ein Zeichen der Natur
aufhellt des Lebens karge Freuden,
entlocket uns lebensbejahend Schwur:
die Gunst des Daseins nie vergeuden.
11.04.2022*

Steaua/Der Stern

*Târziu mi-a răsărit această stea, din depărtări,
ca-ntr-un străluciu, nespus de lungă-i depărtarea mea
și n-am s-ajung la acest lucru.*

*Doar raza-i strălucește bucurând,
împrăștiind din suflet chinuri, eliberat de câte-un negru gând
și mulțumit cu mici suspinuri,*

*cu liniște și contemplare-apoi în timpuri de restriște grele;
încrederea ne face să fim doi, să ne păzim de lucrurile rele.*

*Natura ne dă semnul cel mai sfânt
ce luminează sterpul vieții,
de-acum, storcându-ne prin jurământ, sorbim licoarea tinereții.
11.04.2022*

Să vorbim corect românește!

Rubrică de Prof. **Stela Boulescu**
Liceul Teoretic „Tata Oancea”

Limba română nu se bazează doar pe reguli și pe corectitudine. Avem un grai plin de creativitate. Sunt numeroase situații în care ne putem delecta citind sau rostind termeni caracterizați prin simetrie, un joc ce pune în evidență inteligența vorbitorilor.

Un exemplu îl constituie cuvintele polindrom, cele care se citesc identic de la stânga la dreapta și invers. Despre ele am vorbit într-un articol anterior.

Acum vom continua jocurile de limbaj cu termeni – oglindă, perechi de cuvinte care citite invers formează structuri noi, reale. Exemplele sunt numeroase. Cele mai multe sunt formate din trei litere: aer-rea; dor-rod; dus-sud; iod-doi; lac-cal; rai-iar; rac-car; roz-zor; ruj-jur; pod-dop; șal-laș; toc-cot etc. Oglindirea lexicală se întâlnește și în cuvinte din mai multe litere: crap-parc; drag-gard; luna-anul; orez-zero; raton-notar; roșu-ușor; supa-apus; talger-reglat; topor-ropot etc.

Și pentru că limba e într-o permanent schimbare și îmbogățire, ne vom opri la câteva cuvinte din limba engleză, unele regăsite în DEX, altele introduse în DOOM3, dar care au corespondente în limba română:

- **fresh**- care are două variante; cea de adjectiv cu sensul de proaspăt și cea de substantiv neutru cu pluralul **fresh-uri**, care se referă la sucurile proaspete din fructe;
- **staff** – grup de persoane ce se află la conducerea unei întreprinderi sau a unei organizații;
- **team**, pl. **teamuri** – echipă sportivă;
- **cool**- frumos, minunat, extraordinar;
- **a update** – a actualiza;
- **provider**- furnizor etc.

DOOM3 aduce și alte schimbări :

- pluralul cuvântului **maraton** este **maratoane** (forma maratonuri considerată corectă în DEX a dispărut)
- forme duble **greier** și **greiere** sunt corecte (în DOOM2 era prezentă doar prima formă);
- pluralul substantivului **croasant** nu mai este croasanți (așa cu apare în DOOM2), ci **croasante**;
- pluralul lui **ecler** este **eclere** (în DEX era corectă și forma ecleruri) etc.

Substantivul propriu Gheorghe poate pune probleme atunci când îl despărțim în silabe. Dacă ne referim la prenume, atunci avem două silabe: Gheor-ghe (8 litere și 5 sunete); când vorbim despre localitatea Sfântu Gheorghe remarcăm trei silabe: Ghe-or-ghe (8 litere și 6 sunete)

Acceptarea regulilor impuse de lingviști este o obligație, pentru că legile se respectă. Nu este suficient să fim români ca să cunoaștem și să folosim limba corect.

I.A Bassarabescu, fost scriitor și membru corespondent al Academiei Române, spunea: „Apărarea intereselor limbii românești e una din garanțiile viitorului nostru național și prin urmare o sfântă datorie patriotică.”

„Eminescu și Banatul” – cartea care completează elegant și necesar „Colecția Eminescu” a Editurii TIM din Reșița

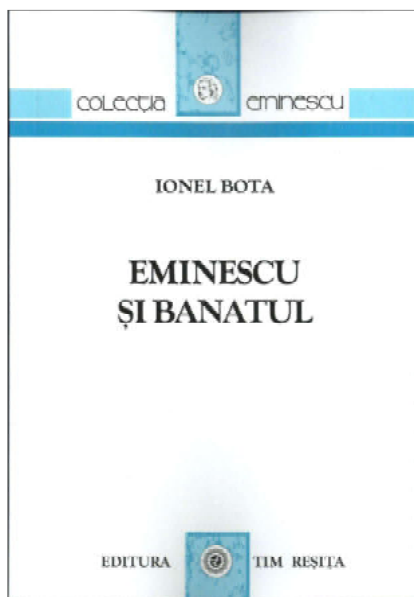
Colecția *Eminescu* a editurii TIM din Reșița apare la inițiativa și prin grija scriitorului, editorului și istoricului literar Gheorghe Jurma și cuprinde studii, eseuri, comentarii, exegeze dedicate operei lui Mihai Eminescu, atât inedite cât și reeditări.¹

Primul volum tratează motivul codrului și apare undeva în 1997. (Se pare că nu există decât un singur exemplar, cel al editorului).

Cert este că, din 1998, odată cu apariția celui de-al doilea volum, colecția are continuitate, iar în anul 2024 ajunge la volumul 20, un volum intitulat „Eminescu și Reșița”, semnat Gheorghe Jurma, și realizat cu prilejul dezvelirii monumentului „Ansamblu omagial Eminescu”, realizat de artistul plastic Alexandru Podea, amplasat în curtea Centrului Universitar UBB din Reșița, în 15 iunie 2024².

Iată că ianuarie 2026 aduce, de ziua Poetului Nepereche, un nou volum, cel de-al 21-lea în „Colecția Eminescu”, intitulat „Eminescu și Banatul” și semnat de istoricul și cercetătorul Ionel Bota.

„În noua sa carte, Ionel Bota propune o viziune sintetică pentru Banatul perioadei 1868 – 1918, aducând informații din spațiul său predilect – Oravița și Carașul – dar și din alte zone ale Banatului pentru a demonstra importanța acestor relații, îndeosebi din două unghiuri:

Prezențele poetului în Banatul imperial și Poetul în memoria culturală a Provinciei. Cu siguranță, proiectul va fi continuat cu aspecte semnificative din celelalte perioade istorice până azi”, scrie Gheorghe Jurma despre proaspătul volum al lui Ionel Bota, „Eminescu și Banatul”.

Eminescu rămâne pururi tânăr înfășurat în mantia-i, iar creația sa, imensa creație a sa, rămâne pururi o provocare pentru fiecare pământean înzestrat cu darul gândirii.

GABRIELA ȘERBAN

¹ În Colecția „Eminescu” a Editurii TIM din Reșița se regăsesc diverse titluri ale unor diverse teme, studii, eseuri, comentarii, antologii etc., toate menite să păstreze actualitatea marelui Eminescu, să propună generației de azi și de mâine un exemplu împotriva mediocrității și comodității, un exemplu al asumării destinului și al asumării identității românești, un model

de muncă și consecvență: *Luceafărul și alte comentarii eminesciene* de Constantin Cubleşan (vol. 2, 1998); *Eminescu gând și cânt* de Gheorghe Jurma (vol. 3, 1998); *De ce Eminescu?* de Eugen Todoran și G.I. Tohăneanu (vol. 4, 1999), *Mihai Eminescu – contextul receptării* de Mircea Popa (vol.5, 1999), *Stelele cardinale: eseu despre Eminescu*, de Ștefan Cazimir (vol 6, 1999), *Eminescu. studii și articole* de Ion Buzași (vol. 7, 1999), *Măiastra* de G.I. Tohăneanu (vol. 8, 2000), *Eminescu și Oravița* de Ionel Bota (vol. 9, 2002), *O perspectivă asupra sonetului eminescian* de Paula Daniela Epurianu (vol.10, 2005), *Vreme trece, vreme vine. Note eminesciene* de Gheorghe Jurma (vol. 11, 2007), *Cartea care deschide lumea – note eminesciene* de Gheorghe Jurma (vol. 12, 2010), *Mihai Eminescu în fondurile Bibliotecii Orășenești din Bocșa: catalog* de Gabriela Șerban (vol. 13, 2013); *Mihai Eminescu în fondurile Bibliotecii Județene „Paul Iorgovici” Caraș-Severin: catalog* de Ion Bujor (vol. 14, 2014); *Monumentele Eminescu*, autori Erwin Josef Țigla și Gheorghe Jurma (vol. 15, 2015); *Ludwig Vinzenz Fischer și traduceri eminesciene*, autori Erwin Josef Țigla și Gheorghe Jurma (vol. 16, 2018); *Ecouri eminesciene*, autori Erwin Josef Țigla și Gheorghe Jurma (vol. 17, 2021); *Expoziții eminesciene*, autor Gheorghe Jurma (vol. 18, 2023) și *Mihai Eminescu în conștiința caransebeșenilor*, autor Constantin Brătescu (vol.19, 2023); *Eminescu și Reșița*, autor Gheorghe Jurma (vol. 20, 2024); *Eminescu și Banatul*, autor Ionel Bota (vol. 21, 2026).

² Vezi „Bocșa culturală”, Anul XXV, nr. 2 (125)/ 2024, p. 9

**La joie de vivre ca mod
de a trăi cultura
(Carmen Șulți, *Despre
rarissime trăiri, devenite
minunate amintiri*,
Editura Graph, Reșița,
2025).**

Există oameni care trăiesc prin și pentru cultură, oameni pentru care cultura înseamnă bucurie sufletească și lumină interioară. Este un model diferit de cel pe care îl propun astăzi mass-media, rețelele de socializare și, în general, lumea din jurul nostru. De cele mai multe ori, astfel de trăiri rămân anonime și neîmpărtășite. Carmen Șulți alege să le aștearnă pe hârtie, iar din această hotărâre s-a născut volumul *Despre rarissime trăiri, devenite minunate amintiri*.

Cartea este reconfortantă și se citește dintr-o respirație. Însă această rapiditate a lecturii nu înseamnă superficialitate. Din punct de vedere grafic cartea este aerisită, însoțită de numeroase fotografii și imagini color. Eu o consider un fel de manual de bune practici despre cum ar trebui să trăim, o alternativă la rutina și la modelele dominante ale prezentului. Este o lectură care produce o stare de bine, o bucurie interioară și propune o altă normalitate.

Am primit volumul de la Carmen Șulți la un cappuccino, la localul Poșta Veche, unde m-a invitat să stăm de de vorbă. Nu mai fusesem acolo, doar auzisem despre acest local cochet și primitiv. Invitația m-a surprins: nu era doar un prilej de a-mi oferi cartea, pe care o pregătise pentru mine, ci dorința de a discuta despre cultură, despre cărțile care au mai apărut, despre ce mai citim, despre excursiile mele. M-a impresionat mereu

grija aproape părintească a doamnei profesoare Carmen Șulți care are întotdeauna o vorbă bună și e o prezență constantă la evenimente culturale (piese de teatru, cinematograf, întâlniri cu scriitori, regizori, spectacole, lansări de carte, concerte etc.). M-a surprins și atunci când, înaintea lansării cărții mele, în vară, m-a sunat pentru a-mi cere permisiunea de a vorbi despre mine. Gestul, venit din proprie inițiativă, m-a onorat.

Când mi-a înmănat volumul, mi-a spus limpede: „Vreau să-ți dau cartea mea, dacă ai timp să o citești, fără niciun fel de obligație.” Se referea la obligația de a scrie despre ea, așa cum se întâmplă adesea când primesc cărți. Am citit însă cartea repede și am simțit imediat nevoia să scriu despre ea. De ce? Poate pentru că mi-a vorbit într-un mod diferit față de alte cărți, poate pentru că lectura mi-a plăcut, poate pentru că, în momentul în care o citeam, am simțit că mi se potrivește, poate pentru că împărtășesc aceleași idei sau poate pentru că îmi place felul în care vine în fața noastră cu partea cea mai frumoasă a lumii: arta și cultura.

Cartea are forma unui

pseudojurnal cultural. Cuprinde scurte însemnări foarte personale despre evenimente la care autoarea a participat și care au marcat-o, majoritatea însoțite de fotografii. Impresionează numărul întâlnirilor consemnate, acoperind o perioadă de aproape un an (între 22 decembrie 2024 și 10 noiembrie 2025). Din aceste pagini învățăm că viața este frumoasă și că depinde de noi ce alegem din ea. Mesajul implicit este că nimeni nu ne poate lua frumusețea lumii; ține doar de noi să o vedem, să o primim și să ne poziționăm astfel încât să avem acces la ea. Carmen Șulți își asumă drept principiu de viață acel „la joie de vivre” căruia îi dedică întreaga sa existență.

Însemnările surprind întâlniri cu personalități precum Maia Morgenstern, Ada Milea, Ioan Hollender, Angela Martin, Nicu Alifantis sau Tudor Gheorghe, dar și impresii despre călătorie prin diverse țări sau altele mai aproape de noi (de exemplu, drumul făcut cu trenul „pe bănci, ca în copilărie”, vizitând din mers Carpații Occidentali, pe faimosul „semmering bănățean”). Alte pagini conțin reflecții despre anotimpuri, însemnări pline de sensibilitate despre ghiociei, brândușe, cornul de lună privit seara de la fereastră, „magnoliile înzăpezite” sau tristețile de octombrie. Vizita la Opera din Budapesta o poartă cu gândul la secolul al XVIII-lea și la Sissi. La Timișoara descrie un popas muzical și felul în care a trăit *Faustul* lui Berlioz, „cu sufletul plin, prea plin de frumosul lui Berlioz, dar și de frumusețea francezei lui Nerval după o uimitoare seară muzicală”. Știe să se bucure de nuanțele fiecărui concert, simte muzica, e atentă la detaliile interpretării și o face cu rafinamentul unui adevărat meloman, cum se întâmplă când vorbește despre Festivalul Internațional George Enescu: „A

fost o seară sublimă... cu o efuziune de sentimente și trăiri romantice și intense! Patricia Kopatchinskaja, o violonistă atipică și nonconformistă ne-a cântat rarism un Bartok splendid, iar Cristian Măcelaru a nuanțat magnific întregul concert, de la Enescu, la Bartok și în final la Rachmaninov și ne-a transpus în cele mai diverse și minunate stări, de la visare la extaz!". Superlativele sunt o măsură a entuziasmului, a bucuriei de a trăi și a se identifica total cu muzica.

Altădată arta o face să se reîntoarcă la copilărie, să retrăiască, asemenea lui Proust experiențe pe care le credea pierdute: „Sunt oameni și locuri la care ne putem mereu întoarce în timp. Eu am retrăit frânturi din copilărie la Nitzkirchdorf, unde m-am întors prin poezia și poveștile lui Baltazar Weitz... ascultându-l, am regăsit rând pe rând lumina zilelor de vară, moara, holdele... hărnicia șvabilor... strălucirea soarelui peste imensitatea câmpiei... liniștea și tihna verilor de demult și umbra Hertei Müller". O seară petrecută la Centrul Cultural Școala Pittner, unde se lansează două cărți, devine prilej de trăire intensă: „O înserare sub un dud înfrunzit care rezistă în dogoarea acestui iulie torid... Se lansează două cărți, cea a lui Jan Cornelius, *Eu și ia*, și cea a lui Marcel Tolcea, *Ultimul avangardist*... A fost un dialog interesant și spumos... cei doi scriitori prieteni s-au completat și au fost în mare vervă... Alăturat, pictorul din Maramureș, Dumitru Gorzo, picta în albastru... ca Chagall odinioară... la Paris... cuvinte... culori... avangardă... într-o rarismă înserare, sub cupola de frunze verzi a dudului de la Școala Pittner..." O frântură de viață culturală surprinsă subiectiv, dar autentic.

Alte însemnări consemnează impresii dintre cele mai diverse; de la o urare pentru prima zi de școală pentru micuța Ala, până la reflecțiile despre albastrul lui Nichita despre care, spune: „La Nichita Stănescu «frunzele dădeau în albastru»... Nichita se identifica cu albastrul... pentru el avea preț «la vie en bleu»... albastrul lui era, pentru mine, uneori intens și strălucitor, precum albastrul lui Chagall... chiar îmi provoca la Joie de vivre... și nu puteam să nu mă întreb, oare cum îi vedea albastrul Gabriela Melinescu iubirea vieții lui?"

Secțiunea „Acrostihuri” adună poezii jucăușe, dedicate prietenilor dragi (Ligia, Radu, Dragoș, Lucia, Mircea, Sofia, Lois, Abigail etc.), dar și unor personalități locale (Dana Bălănescu, Manuela Obădău, Dana Todea, Manuela Golopența), precum și oameni de cultură ca Ruxandra Donose, Maia Morgenstern, Nina Cassian, Angela Martin, Nicu Alifantis, Victor Hugo, Tudor Gheorghe sau Schubert.

Există, introduse în carte, mici însemnări intime, impresii dintre cele mai neașteptate fiindcă descriu trăiri extrem de subiective: reflecții despre lunile anului, despre orașe pe care le-a văzut în acest interval de timp (Brașov, Botoșani, Budapesta, Paris, Alger, București sau Cozia), despre frunza de toamnă ori de primăvară, despre fericire etc.

Secțiunea „Impression en français” este scrisă în limba franceză, limbă în care autoarea, profesoară de franceză, simte și comunică diferit. Aici sunt incluse acrostihuri și note despre o reîntoarcere pe Rue des Rosiers, impresii despre Paris, Monet, cafeneaua Procope, Alger, Flaubert sau Victor Hugo.

În ansamblu, cartea adună mici momente de bucurie aparent mărunte, dar esențiale. Carmen

Șulți ne învață bucuria de a trăi și responsabilitatea alegerilor noastre. Ne amintește că frumusețea lumii nu ne poate fi luată, dacă știm să o vedem și să ne apropiem de ea. Pe scurt, e un jurnal, sau chiar o carte de învățătură despre bucuria (sau poate arta) de a trăi.

**ADELA LUNGU-
SCHINDLER**

Restituiri (II)

La Editura Hoffman din Caracal, în 2024, a apărut ediția a II-a a cărții *Lupta pentru limbă românească în Banat. Apărarea și afirmarea limbii române, la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea*. Cuvânt-înainte: prof. Clara-Maria Constantin. Texte omagiale de: Alina (Oallde) Bugi și Victor Nafiru. Ediție îngrijită de Ada D. Cruceanu, 288 p.

„Încredințăm tiparului volumul de față, în această a doua ediție, cu dorința de a stimula cercetarea istoriei culturale a Banatului, precum și noi contribuții filologice și lingvistice.

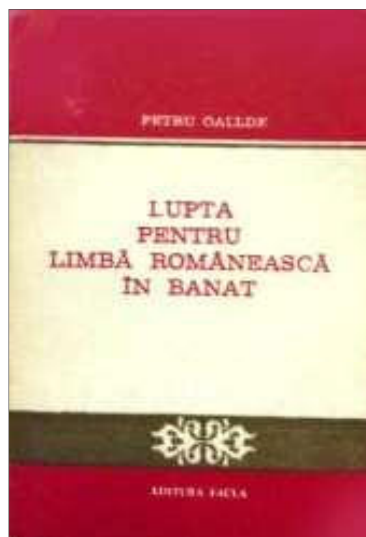
Adresăm mulțumiri celor care s-au implicat în realizarea acestei ediții, în special doamnei Ada D. Cruceanu, colaborator valoros al bibliotecii noastre, care a îngrijit ediția.

Momentul în care readucem în circuitul științific și cultural această lucrare importantă stă sub semnul evocării celor 260 de ani de la nașterea lui Paul Iorgovici, patron spiritual al bibliotecii reșițene, și a 30 de ani de la trecerea în neființă a distinsului profesor-cărturar Petru Oallde.” (Clara-Maria Constantin, manager Biblioteca Județeană „Paul Iorgovici” Caraș-Severin, în *op. cit.*, p. 6).

Capitolele valoroasei lucrări (I. *Climat cultural-național românesc, în Banat, la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea*; II. *Coordonatele principale ale luptei pentru apărarea și afirmarea limbii române*; III. *Factorii principali care au acționat pentru apărarea și afirmarea limbii române*) fac referire la Programul (Vincențiu) Babeș – (Alexandru) Mocioni de apărare și afirmare a limbii române, în Banat și în Transilvania, solidaritatea cu acest program – ulterioarele completări cu programe similare de către alți militanți bănățeni: Traian Doda, A. C. Popovici, Coriolan Brediceanu, *Tradițiile lingvistice luministe – îndemn la lupta pentru apărarea și afirmarea limbii române*, *Coordonatele bănățene ale Școlii Ardelene – personalitățile dominante ale epocii luministe*.

Una dintre coordonatele culturale ale Școlii Ardelene vizează tocmai preocupările lingvistice (filologice) ale învățaților bănățeni, de la Paul Iorgovici la Eftimie Murgu.

„De fapt, după părerea mea (n.n. Petru Oallde), problema latinității limbii a constat, în epoca Școlii Ardelene, în clarificarea a două aspecte principale: a. *originea* limbii române și b. *păstrarea caracterului latin* al acesteia. Cum originea latină a limbii române (ca și descendența romană a poporului) n-a fost, în general, contestată în perimetrul cultural al Banatului sau cu referire la bănățeni (vezi, de exemplu, cazurile Ehrler și Grisellini), contribuția bănățenilor constă, mai ales, în demonstrarea ideii că limba română și-a menținut caracterul latin, în ciuda tuturor influențelor. Punctul culminant, momentul de vârf în dovedirea caracterului latin al limbii noastre, a fost marcat, pentru întreaga Școală Ardeleană, în 1830, când Eftimie Murgu, în

Widerlegung der Abhandlung, descoperă și formulează (printre primii în Europa) teoria fondului principal de cuvinte și intuiește (dacă nu mai mult) teoria circulației cuvintelor. Este exact ceea ce trebuia găsit, în acel moment, pentru a zădărnici orice «demonstrație» a adversarilor (Sava Tökölly) latinității limbii române. Pe baza fondului lexical și a frecvenței cuvintelor de origine latină, Murgu stabilește că limba română și-a menținut caracterul latin, indiferent de influențe. Până la Murgu, caracterul latin al limbii noastre, oricât de ciudat ni s-ar părea, nu fusese încă dovedit. Prin demonstrația făcută de Murgu, problema latinității limbii noastre (problemă definitorie pentru întreaga ideologie a Școlii Ardelene) a fost, practic, rezolvată: originea latină a limbii române o dovediseră Micu, Șincai, Maior și alții, înaintea lui Murgu, iar păstrarea caracterului latin al limbii române o dovedise Murgu.” (Op. cit., p. 64-65).

Dintre reprezentanții bănățeni de seamă ai Școlii Ardelene (Dimitrie Țichindeal, Constantin Diaconovici Loga, Nicolae Stoica de Hațeg, Damaschin Bojincă ș.a.), indiscutabil că cel mai important rămâne filologul Paul Iorgovici. Căci, în *Observații de limbă*

rumânească (Buda, 1799), există numeroase idei prin care Iorgovici și-a depășit epoca: de pildă, concepția sa despre caracterul arbitrar al semnului lingvistic (pentru alte contribuții ale lui Paul Iorgovici la constituirea normei literare, v. Paul Miclău, *Semiotica lingvistică*, Timișoara, Editura Facla, 1977, p. 22-27, și G. Ivănescu, *Istoria limbii române*, Iași, Editura Junimea, 1980, p. 617-620).

Se cuvin a mai fi amintite studiile: *Gramatica românească* (Buda, 1822) și *Epistolariul românesc* (Buda, 1841), ambele de Constantin Diaconovici Loga, precum și *Lexiconul de la Buda* (1825), redactat și tipărit de alți doi bănățeni: Ioan Theodorovici și Alexandru Teodori. Apoi, investigațiile lexicografice ale cărturarilor Simeon Manguia și Atanasie M. Marienescu, ale prof. Iosif Bălan, ale inv. Elena Bîju și Sofronie Liuba ori pr. Vasile Popovici (Pătaș), dovedind, prin scrierile lor, continuitatea și latinitatea „graiului” românesc.

Cel dintâi argument lingvistic al originii, al vechimii și al permanenței pe meleagurile carpatine este chiar numele poporului nostru: *român*! Față de acest nume, bănățenii au cultivat – ca expresie a luptei naționale, firește – un cult de mari proporții. Reținem din publicația reșițeană „Opinca” o „etimologie” încărcată de semnificații (un adevărat elogiu adus numelui *român*), făcută în 1885: „Numele nostru, al Românilor, se trage de la Roma, de la cetatea eternă, domnitoarea lumii antice; l-am moștenit de la strămoși, de la legiunile romane, cari-l purtau cu mândrie și-l duceau în toate unghiurile lumii, vestind totodată virtutea romană și puterea acestui neam războinic și cuceritor; l-am moștenit și l-am păstrat prin toate nevoile amare de mii de ani și astfel a ajuns la noi, purtătorilor

de astăzi al acestui nume glorios, impunându-ne datorința sintă a-l păstra și a-l testa mai departe nepoților și strănepoților, întreg și în toată splendoarea sa, în care l-am primit de la strămoșii noștri”. („Opinca”, Reșița Montană, I / 1885, nr. 1, 1/13 mai, p. 2, apud Petru Oallde, *op. cit.*, p. 111-112).

Alte teme în dezbatere / comentate:

- *Intellectualii bănățeni și limba literară;*

- *Despre conceptul de stil și calitățile stilului;*

- *Despre moralitatea limbajului;*

- *Lectura – fenomen de luptă națională;*

- *Orientarea cititorului cu prilejul „lansărilor” editoriale;*

- *Conferințele (discursurile) publice – forme de cultivare a limbii române;*

- *Ortografia – principala problemă lingvistică (și de cultură) litigioasă a epocii;*

- *Rolul familiei, al școlii / dascălului și al lecției, al bisericii și al spectacolului școlar în învățarea și consolidarea limbii române.*

Capitolul *Mișcările corală și teatrală bănățene – factori culturali principali ai luptei pentru apărarea și afirmarea limbii române* argumentează pe larg cum că, la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul celui de-al XX-lea, se constituie și se afirmă în Banat un fenomen spiritual, deosebit de original, de o excepțională vigoare și cu un larg și profund caracter de masă: mișcarea corală bănățeană (v. Corul „Ion Vidu” din Lugoj, Corul de la Chizătău, cele din Dalboșeț și din Bozovici etc.). Vorbindu-se despre spectacolul teatral, aflăm date și despre George Augustin Petculescu (1852-1889), creatorul primei trupe profesioniste de teatru a românilor din Banat și Transilvania.

Să nu uităm că, în

localitatea Oravița, „fosta reședință de județ (Carașul), se află cea mai veche clădire de teatru stabil din sud-estul Europei. Începând din toamna anului 1817, aici s-a jucat teatru în limbile fostului imperiu dualist, inclusiv în limba română. Fondat la 1817, Teatrul Vechi din Oravița, cum i se spune și azi, oficial, este cel mai vechi edificiu cu o astfel de destinație din spațiul românesc, cel dintâi din sud-estul continentului, construit din piatră și al doilea în provinciile de est ale fostului imperiu, după teatrul din Șopron. Ca să rămânem la capitolul priorităților, să mai spunem că acest edificiu-bijuterie pentru istoria teatrului din România este prima clădire de acest gen din Europa (1859 până la 1890) încălzită nu cu lemn, ci cu brichete (cocs) fabricate la firma Uricani – Valea Jiului; prima clădire din Europa unde instalația candelabrului funcționa cu gaz iluminant în locul lumânărilor. De asemenea, este cea dintâi clădire din Europa în care se utilizează oțelul din clasa 24 (rețeta 24), fabricat la Reșița, aici – la reparațiile din perioada 1868-1872 – experimentându-se rezistența la presiunea solului și a terenului deluros din spate. Din acel oțel, Eiffel comanda mai târziu materia primă pentru turn. În fine, Teatrul Vechi «Mihai Eminescu» din Oravița este și singura construcție teatrală din centrul și estul Europei nemodificată de la fondarea sa, în 1817, și până azi. De aceea, doritorii să știe cum arăta vechiul burghtheater al Vienei, modificat în jurul anilor 1890, la exterior și în interior, vin la Oravița, fiindcă aici clădirea teatrului local o imita la scară redusă pe aceea a Vienei.” (Ionel Bota, *Eminescu și Oravița*, Reșița, Editura Timpul, 2001, p. 12-13).

Ultimele secvențe ale cărții profesorului Petru Oallde sunt dedicate presei, librăriilor,

tipografiilor / editurilor și bibliotecilor publice (v. lucrări fundamentale de istorie a presei românești din Banat: Dr. Aurel Cosma junior, *Istoria presei române din Banat*, ediția a III-a, Timișoara, 1932; Gheorghe Jurma, *Presa și viața literară în Caraș-Severin*, Reșița, 1978; Gheorghe Jurma, Ada D. Cruceanu, *Contribuții la bibliografia presei bănățene*, Reșița, 1979; Gheorghe Jurma, *Panorama presei din Caraș-Severin*, Reșița, Editura TIM, 2018).

Se poate releva faptul că, în Banat, au existat condiții prielnice (abonamente, reuniuni, casine etc.) pentru un contact direct, permanent și de mare amploare cu presa românească. Contactul acesta a fost, desigur, profitabil pentru bănățeni, nu numai prin ideile puse în circulație, ci și prin limbajul jurnalelor apărute. În ciuda unor mari greutăți, presa, cărțile și, odată cu ele, limba română s-au răspândit și s-au consolidat, „iluminând”, cu asupra de măsură, spațiul cultural al Banatului.

*

Profesor, cercetător și istoric al culturii bănățene, Petru Oallde s-a născut la Forotic (Caraș-Severin), în 5 februarie 1939. Face studii gimnaziale și liceale la Reșița, apoi Facultatea de Filologie la Cluj-Napoca. Profesor de limba și literatura română la Târnova, la Grădinari și la Reșița, devine mentor al cunoscutului poet Octavian Doclin (redactor-șef fondator al revistei „Reflex”), cel care a inițiat reeditarea lucrării sus-amintite. Între anii 1969 și 1973, Petru Oallde a lucrat ca metodist la Casa Creației Populare a județului Caraș-Severin, participând și la susținerea unor activități editoriale de valoare.

Cărți tipărite:

- *Flori de pe Căraș. Culegere de folclor literar* (ed.

îngr.), Reșița, 1973.

- *Corul din Grădinari*, Reșița, 1973.

- *Un mare slujitor al Thaliei Române: George Augustin Petculescu, creatorul primei trupe profesioniste românești de teatru din Banat și Transilvania*, Reșița, 1990.

- *Lupta pentru limbă românească în Banat. Apărarea și afirmarea limbii române, la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea*, [ediția I], Timișoara, Editura Facla, 1983; ediția a II-a, Caracal, Editura Hoffman, 2024; cartea rămâne opera sa cea mai de seamă și, în timp, un instrument necesar oricărui cercetător care studiază valorile culturale ale Banatului.

„Lucrarea profesorului PETRU OALLDE este o cercetare serioasă și aprofundată asupra unei teme prea puțin studiate până acum; este o contribuție valoroasă la cunoașterea unei epoci frământate din istoria poporului român, când lupta pentru limbă reprezenta un aspect esențial al luptei naționale a românilor de dincoace de Carpați.

Lucrarea este o sinteză unică în felul ei și originală. Originalitatea constă în modul în care a fost concepută, în materialul bogat și interesant, adesea inedit, pe care îl pune în circulație, precum și prin interpretarea lui judicioasă și competentă.” (Prof. univ. dr. doc. Romulus Todoran, în Petru Oallde, *op. cit.*, coperta a IV-a).

IOSIF BĂCILĂ

Semnal editorial!

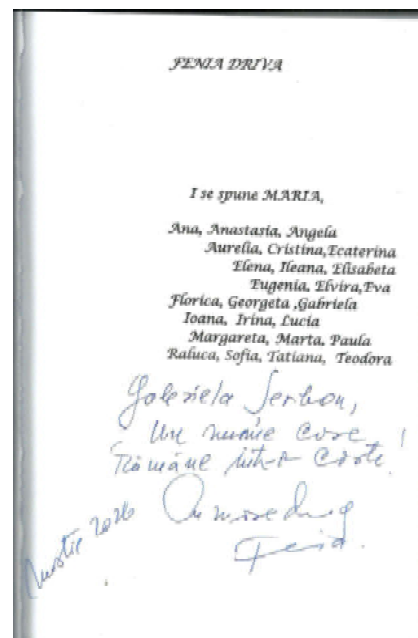
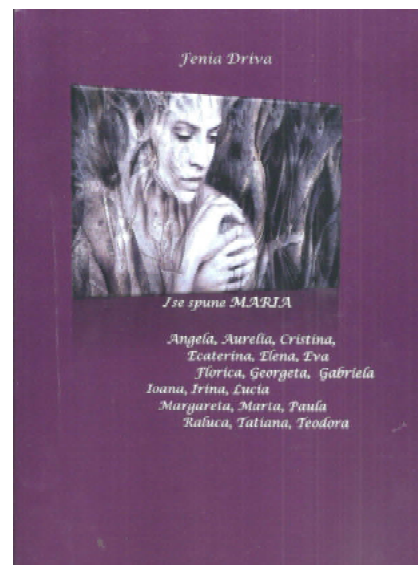
De curând, a văzut lumina tiparului un nou volum al doamnei Fenia Driva, vrednic bibliotecar al Călimăneștiului, actualmente important om de cultură și scriitor, autor al unor volume de referință dintre care, cel mai recent și arhicunoscut este dicționarul „*Scriitori bibliotecari, bibliotecari scriitori*” (Editura Rotipo din Iași, 2022), dicționar care adună aproximativ 1000 de nume de oameni ai cărții, între care se regăsesc și cărășenii: Ion Marin Almăjan, Pavel Bellu, Nicolae Bocșan, Gheorghe Cramanciuc, Ada Cruceanu, Nicoleta Douca, Vasile C. Ioniță, Olga Neagu, Daniel Onaca, Liubița Raichici, Iacob Roman, Nicolae Sârbu, Gabriela Șerban, Erwin Țigla, Wollman Volker.

Caldă încă, recenta carte semnată Fenia Driva, se numește „*I se spunea MARIA... Angela, Aurelia, Cristina, Ecaterina, Elena, Eva, Florica, Georgeta, Gabriela, Ioana, Irina, Lucia, Margareta, Marta, Paula, Raluca, Tatiana, Teodora*” și cuprinde aproximativ 200 de biografii ale unor doamne despre care autoarea consideră că merită să le rămână numele într-o carte.

Între aceste mari nume, unele foarte cunoscute, se regăsesc și două bocșence: Aurelia Fătu Răduțu și Gabriela Șerban.

Autoarea Fenia Driva este născută în 25 septembrie 1945 la Timișoara, iar în perioada 1980 – 2001 conduce cu pricepere și dăruire Biblioteca Orășenească „A. E. Baconsky” din Călimănești. Este nu doar un om al cărții, ci și al cetății, fiind implicată în diverse și importante proiecte, anul 2022 aducându-i recunoaștere din partea comunității prin conferirea Titlului de Cetățean de Onoare al Orașului Călimănești.

Este realizatoarea unor monografii locale – „*Călimănești*

și oamenii săi” (dicționar); „*Călimănești. Căciulata. Cozia*” (ghid), „*Călimănești. Biserica Sfinții Apostoli Petru și Pavel la centenar. 100 de ani de la târnosire*” (monografie), „*Călimănești. Oameni de știință, artă și cultură*” (dicționar, 1999), „*Scriitori bibliotecari, bibliotecari scriitori*” (dicționar, două ediții, 2022); „*Scriitori. Pictori. Autografe. Amintiri*” (2023); „*Cine a fost prima? 141 vieți și destine*” (2024) și este un pasionat slujitor al cărții. „*Și a fost să-mi fie dat și mie să continui să mă aflu în lumea*

cărților, de data asta scriind diverse cărți cu teme descoperite în căutările mele, iar atât cât îmi este dat voi continua cu aceste căutări, aducând la lumină noi și noi subiecte pe care le voi așterne pe hârtie spre bucuria cititorilor mei pe care îi iubesc și îi prețuiesc în egală măsură!” mărturisește Fenia Driva în prefața celei mai recente cărți „*I se spune Maria...*”

GABRIELA ȘERBAN:

Povești pe umărul stâng - Cățelu' pământului¹

Pe biroul meu a ajuns cartea „Povești pe umărul stâng” a lui Țucu Bleich. Am început s-o citesc. Opinia mea, indusă probabil de maestrul meu Cavadia, cu semințe de la Fănuș Neagu, este aceea că, pentru a-ți ține cititorul, trebuie să-l faci să stea cu sufletul la gură. Categorie, cartea lui Țucu nu este așa, nu încă. Nu ca la Mircea Cavadia, unde se întâmplă să fie două crime în prima pagină, și, deși aduce oarecum și până în acest moment cu „Băieții de pe strada Pal” (Ferenc Molnar), sunt convins că se deosebește.

Poveștile lui Țucu se despart de strada Pal în primul rând (și sunt sigur de asta) datorită episodului fantastic al „Cățelului Pământului”, o întâmplare care, în mod sigur, are o legătură undeva mai spre sfârșitul (!?) volumului. Nu-l citesc pe sărite și nici nu vreau să-mi spună cineva ce se va întâmpla, urăsc să-mi spună cineva un film, nu mai am chef să-l văd, asta înseamnă să n-am sufletul la gură.

Țucu este un altfel de povestitor, unul calm și sfătos, pe mine mă ține în priză și veți înțelege și de ce.

Până acum, povestește cu

calm și cu umor, meticulos ca un neamț. Aici nu sunt de acord cu el, eu dacă aș spune exact cum s-a întâmplat și ce s-a întâmplat, aș intra probabil în conflict. Țucu, până acum, văd că nu se ceartă cu nimeni. De fapt, ce om cu scaun la cap te-arda în judecată pentru că redai o atmosferă de vechi fost burg al imperiului, Timișoara, că povestești firele și istoria neamurilor și că relatezi întâmplări din copilărie!?

Eu doar până aici am ajuns, încă scotocesc prin copilăria lui Țucu Bleich și am să vă spun de ce-mi ține sufletul la gură. Sunt sigur că, pe măsură ce voi avansa în carte, și fantasticul va avea o importanță mai mare, altfel aș fi în parte dezamăgit. Pentru că, nu-i așa?, aproape fiecare dintre noi are o motivație când face ceva deosebit. El, Țucu, scrie pentru că așa l-a îndemnat cățelul pământului.

Bun, acum să vă spun de ce m-a captivat acest volum. Păi, eu am recunoscut locurile pe care le descrie în povestea cu care deschide volumul. Sunt sigur că este vorba de o poveste de dragoste. Țucu Bleich descrie cleanțurile de lângă Carașova, una din parcările de la șosea,

înainte de a ajunge deasupra satului venind de la Reșița. Acolo este plin de sălașe croate (în tinerețea mea erau și unele părăsite), de câini mari și lățoși care vin la tine să-ți vorbească. Acolo, pe cleanțurile care urcă în podișul Iabalcei și apoi pe Semenici, pe acolo umblam și eu cu iubita mea. Cea cu care (nu știu dacă nu cumva ea și-a băgat mâna ca să-mi pice sub ochi această carte) mă băgam prin sălașe ca să ne facem poze și să ne jurăm nedespărțire. Ea, undeva de sus, acum probabil râde. Și-mi spune: „Vezi că locul acesta este numai bun de iubit? Nu doar pentru noi dar și pentru alții, vezi?”

Probabil cățelul pământului este o ființă mai comună decât ne imaginăm. Și spune fiecăruia ce să facă. Cățelul meu, prin iubirea mea din cer, m-așteaptă să mă-ntorc pe dealurile Carașului. Ronia lui Țucu, o fi și ea vreo ființă fantastică, îl așteaptă pe el. Nu știu. Eu, deocamdată, abia citesc din copilăria lui Țucu Bleich. Să văd ce se mai întâmplă, o să vă mai spun și vouă, pe măsură ce-l descopăr. Dar dați-mi voie să mă mai gândesc și la mine și la femeia mea din cer.

MATEI BÎTEA

¹ „Cățelu' pământului” este povestirea care deschide volumul lui Țucu Bleich, carte intitulată „Povești pe umărul stâng”, apărută la Iași, editura Rotipo, 2024 (n.red.).

Gheorghe Jurma și anul 2025

De la apariția cărții *Descoperirea Banatului* (Reșița, Editura Timpul, 1994) la volumele *Bănățenism și creație* și *Scriitorii români și Banatul*, din anul 2025, se confirmă „caracterul programatic” al vieții, al activității distinsului cărturar reșițean Gheorghe Jurma, care afirmă adevărul din cuvintele: „Ceea ce lăsăm în urma noastră e o parte din noi” (Anatole France). Dintr-o preocupare constantă a rezultat o contribuție decisivă la cunoașterea unui fenomen sensibil și provocator. Imperativul acțiunii a determinat originalitatea demersului prin realizări și consecințele provocate. Specificul istoric al provinciilor românești, explicabil prin condiții existențiale, prin factori sociali, este evident.

Înainte de a deveni concept în teoria literaturii, bănățenismul a fost atitudine fie individuală, fie colectivă, cuprinsă și în expresia proverbială „Cine bea apă din Banat nu mai pleacă”, bazată pe o stare economică determinată de o realitate istorică. Indiscutabil, expresia cuprinde și mândrie, o identificare în raport cu alte ținuturi românești. Banatul istoric a fost râvnit de neamurile din jur. De aici, proclamarea, la Timișoara (pe vremea destrămării unui imperiu bicefal), a Republicii Banat, cu orientare promaghiară, o existență efemeră, curmată de ocupația sârbească, fapte istorice elocvente, urmate de împărțirea provinciei pentru interese politice, clar cinice ale marilor puteri ale momentului.

Ca atitudine militantă îmi amintesc de răspunsul demn al cnezilor din Almăj și din Craina dat viitorului mare împărat austriac Iosif al II-lea¹, precedat de viața și activitatea lui Mihail Halici, un precursor al Școlii Ardelene, cu primele versuri la români în metru antic și prima lucrare lexicografică românească, *Dictionarium valachico-latinum* (după Gr. Crețu, 1898, *Anonymus Caransebesiensis*²), succedat de intervenția energetică a lui Eftimie Murgu (*Widerlegung...*, 1830) în disputa dintre Sava Tökölyi și Damaschin Bojincă pe probleme de istorie și limbă română³.

Cartea *Bănățenism și creație. Considerații despre localismul creator în perioada interbelică*, Reșița, Editura TIM, 2025, apariție remarcabilă, e de interes general în spiritualitatea românească, în cunoașterea „geografiei literare” (Cornel Ungureanu) naționale.

Gheorghe Jurma urmărește istoria devenirii conceptului, distinge, pe bună dreptate, structura complexă, caracteristică a fenomenului. În același timp își exprimă încrederea în concept, o realitate cu largi implicații culturale. Confruntarea cu această realitate nu rămâne la nivel declarativ, implică o analiză de profunzime. E adevărat că bănățenismul poate fi admis ca fenomen de excepție, mai mult chiar, unic în istoria și în cultura noastră (poezia dialectală, condeierii plugari, manifestarea muzicii corale și a fanfarelor). Criterii diferite, fără a fi vorba de simplă generalizare, nuanțarea specificului termenului asigură demonstrația absolută. Toate acestea se pot observa din structura lucrării: *Cunoașterea de noi înșine*; „Regionalismul creator” în presa interbelică din Banat; *Literatura dialectală*

și specificul bănățean; *Un fenomen unic – condeierii țărani din Banat*; *O legendă a Banatului: Tata Oancea*; *Localismul creator în presa românească interbelică*; *Al. Dima: localismul creator – definirea și justificarea lui*; *Pompiliu Constantinescu: regionalism creator*; *S. Mehedinți: regionalism cultural*; *C. Miu-Lerca: bănățenism și creație*; *Grigore Ion: pe urmele „specificului” bănățean*.

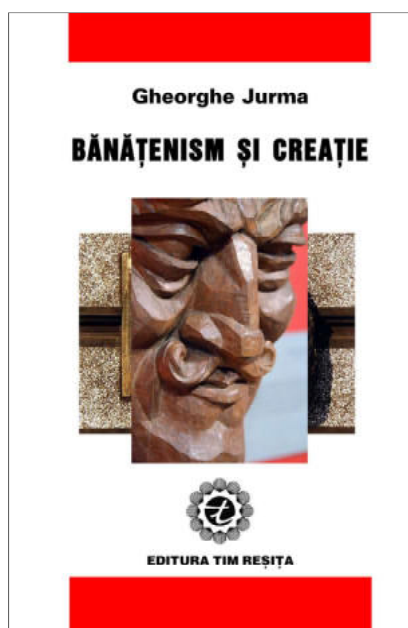
Opul mai cuprinde o Anexă: *Descoperirea Banatului – o carte în dezbatere* (după ziarul „Timpul”, Reșița, din 6 decembrie 1994) și *Lansare de carte Descoperirea Banatului de Gheorghe Jurma* (emisiune Radio Timișoara și transcriere de Vasile Bogdan). În partea finală a volumului apar însemnările: Radu Ciobanu: *Reabilitarea Provinciei*; Ionel Bota: *Descoperirea Provinciei*; Vasile Pistolea: *Descoperirea Banatului*.

Actualizarea textelor referitoare la „descoperirea Banatului” este esențială pentru înțelegerea conceptului, pentru receptarea unei realități mai mult decât culturale.

Volumul *Scriitorii români și Banatul*, Reșița, Editura TIM, 2025, se deschide cu o notă de fundamentare, care dă și titlul: *Scriitorii români și Banatul*. Drumul de la *Presa și viața literară în Caraș-Severin* (1978) la aparițiile editoriale din anul 2025 este, din punctul meu de vedere, trecerea de la vis la faptă prin evocarea de „prezențe scriitoricești marcante, relevând unele aspecte mai mult sau mai puțin cunoscute”, după cum mărturisește autorul.

Din receptarea de către bănățeni a valorilor culturii românești, Gheorghe Jurma reține personalitățile: Vasile Alecsandri (*Vasile Alecsandri – scriitorul cu cea mai largă audiență în Banat*), Mihai Eminescu (*Banatul și Eminescu*), Nicolae Iorga (*Nicolae Iorga și Banatul*), Camil Petrescu (*Cele trei primăveri ale lui Camil Petrescu*), Lucian Blaga (*Lucian Blaga despre barocul etnografiei românești*), G. Călinescu (*Opiniile fugare și libere despre Banat ale lui G. Călinescu*), Octavian Goga (*Octavian Goga în Caraș*), Aron Cotruș (*Aron Cotruș la Reșița*), Mircea Eliade (*Mircea Eliade și Banatul*), Mihail Sadoveanu (*Mihail Sadoveanu la izvoarele Cernei*).

Pentru românii diasporeni din America de Nord îmi amintesc de mormântul „uitat” (observația plină de durere a scriitorului și editorului revistei „Alternativa” din Toronto, Canada, Alexandru Tomescu) în cimitirul „Sfânta Cruce” din Cleveland,

SUA, de „muzeul în aer liber” de la Câmpul Românesc din Hamilton, Canada, unde se găsesc portretele lui Mihai Eminescu, Aron Cotruș și Nae Ionescu, busturile lui Horia Stamatu și Mircea Eliade, ivite din mâna măiestrită a sculptorului brăilean Nică Petre. Aici, anual, sub privirea tutelară eminesciană, se desfășoară, în luna iulie, Săptămâna Internațională de Cultură. În ultima zi, manifestarea culturală este susținută de Cenaclul literar „Nică Petre” al ziarului „Observatorul” (editor: scriitorul Dumitru Puiu Popescu).

În cuprinsul lucrării se mai pot citi secvențele *Scriitori români în revista reșițeană „Romänische Revue”, Scriitorul Ion Dongorozi la Oravița, Cercul de la Sibiu s-a mutat în Banat, Constantin Barcaroiu la Reșița, Carol Ardeleanu și minerii Aninei, Scriitori care au trecut prin Reșița.*

O viziune autentică, o deschidere constructivă spre viitor, apoi densitatea remarcabilă de informații, interpretări riguroase, de perspectivă și relevanță „academică”, aspecte culturale fundamentale, calitatea și profunzimea ideilor, complexitatea gestului spiritual și competența tratării au în vedere personalitățile intrate fascinant în descoperirea Banatului.

Evident, cele două apariții constituie o contribuție majoră în cunoașterea, în explicarea bănățenismului. Nu știu de ce, nici nu-mi pun problema, cred că era nevoie de aceste cărți, că pot determina emulație într-un teren captivant. Apoi, în contextul sociocultural din zilele noastre, când se produce relativizarea valorilor consacrate de evoluția istorică naturală cu impunerea altora de sorginte ideologică, unificatoare, de sărăcire spirituală a ființei, cu impact până la „stare de conflict”, remodelatoare, cu eficiență vizibilă în mediul de origine europeană, apărarea tradiției culturale devine necesitate.

„Descoperirea Banatului”, de la impresie la

transformarea în fapt de cultură, la recunoașterea ca valoare a diversității în unitatea ființei românești, ca identitate evocatoare, și bănățenismul și-au pus amprenta și în alte domenii de activitate prin experiență de viață particulară. De aici, nevoia de cunoaștere a manifestării „bănățenismului” în alte compartimente ale vieții culturii și civilizației noastre. Prin Gheorghe Jurma, fenomenul și-a căpătat dreptul de a fi analizat și în aceste alte domenii. Mereu este important să existe cineva să înceapă. Și cărturarul Gheorghe Jurma a dat tonul. Dincolo de plăcerea inevitabilă a lecturii, cele două cărți vor întreține focul cercetărilor viitoare. Mă alătur dorinței sale: „subiectul în sine poate fi dezvoltat în continuare”. În concluzie, bănățeanul meu este de felicitat și aş regreta să se oprească aici. Cred în capacitatea sa de a da valori inedite în ecuația efortului creator, motivat de o voință de admirat.

¹ Nicolae Stoica de Hațeg, *Cronica Banatului*. Studiu introductiv, ediție, glosar și indice de Damaschin Mioc, ediția a II-a revăzută, Timișoara, Editura Facla, 1981, p. 200-201.

² Dicționarul (descoperit de către B. P. Hasdeu) a fost reeditat de către regretatul profesor Francisc Király (coordonatorul lucrării mele de gradul I), ediție postumă: Mihail Halici-tatăl, *Dictionarium valachico-latinum (Anonymus Caransebesiensis)*. Ediție de Alexandru Metea, Maria Király, Timișoara, Editura First, 2003. În ediție critică, vezi *Dictionarium valachico-latinum. Primul dicționar al limbii române*. Studiu introductiv, ediție, indici și glosar de Gh. Chivu, București, Editura Academiei Române, 2008.

³ G. Bogdan-Duică, *Eftimie Murgu*, București, Imprimeria Națională, 1937, p. 44-45.

Ziua Națională Constantin Brâncuși

„Uitați-vă numai la sărutul lui Brâncuși

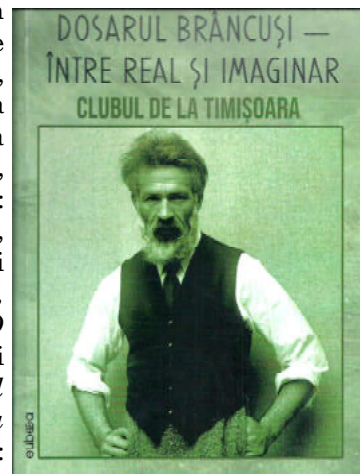
să vedeți că îmbrățișarea este însăși poezia”. Nichita Stănescu

La 150 de ani de la nașterea sculptorului român Constantin Brâncuși (19 februarie 1876, Hobița, România – 16 martie 1957, Paris, Franța) vă propun spre citire (sau recitare) un volum realizat de „Clubul de la Timișoara” la inițiativa regizorului Ioan Cărmăzan, o carte îngrijită de regretata scriitoare Nina Ceranu și apărută la editura timișoreană Eubeea în anul 2022.

Cartea se numește **„Dosarul Brâncuși – între real și imaginar”** și se deschide cu un interviu intitulat *„Brâncuși, românul, a marcat intrarea artei moderne în America”*, un dialog al scriitorului Vasile Bogdan cu cineastul și prozatorul Ioan Cărmăzan. Este discuția care, dincolo de multele informații (unele oficiale, altele povești, legende...) oferite de Ioan Cărmăzan în stilu-i caracteristic, lămurește, într-un fel sau altul, ce-și propune această carte și de ce și-a dorit Ioan Cărmăzan acest nou volum în seria editorială deja cunoscută a „Clubului de la Timișoara”:

„...Din punctul meu de vedere mă interesează mai puțin o exegeză a lucrărilor. Există o carte a lui Pavel Șușară, foarte bună, care pune o problemă, ca să zic așa, universitară. El vorbește despre sculpturile lui Brâncuși, despre lumină, despre ciudățeni și nu-mi permit să fac o altă interpretare. Noi încercăm să descifrăm, sau eu, Cărmăzan, îmi propun să facem această carte, să vorbim despre om și despre circumstanțele omului, circumstanțele care circulă între Paris și România, pentru că până la urmă rădăcinile sunt acolo și toate ciudățeniile pe care le-a trăit Brâncuși au legătură cu asta, unele de la doamna Tătărescu, altele de la Milița Pătrașcu.”

„Clubul de la Timișoara” - inventat prin 2014 – 2015 de Ioan Cărmăzan – este o grupare cultural-literar-artistică, menită să adune creatori din diverse domenii, pentru a promova cultura, literatura, arta, publicistica bănățeană. Această grupare dă naștere, sub bagheta magică a regizorului Ioan Cărmăzan, unor antologii valoroase, prima fiind cea dedicată iubirii și intitulată *Despre iubire...* (Cluj Napoca: Ecou Transilvan, 2016). Urmează apoi *Dosarul Brâncoveanu – între real și imaginar* (Timișoara: Eubeea, 2017), *Utopia – despre iubire și prostie* (Timișoara: Eubeea, 2018), *Insula fiecăruia* (Timișoara: Eubeea, 2019), *Campioana*, volum dedicat Doinei Moț, la 80 de ani (Timișoara: Eubeea, 2018), *Descifrând codul Cărmăzan*, autor Vasile Bogdan (Timișoara: Eubeea, 2018), *Adrian Dinu Rachieru - O întâlnire mirabilă* (Timișoara: Eubeea, 2020), *Marika* - volum dedicat Mariei Pongrácz Popescu (Timișoara: Eubeea, 2021), *Dosarul Brâncuși – între real și imaginar* (Timișoara: Eubeea, 2021) și *30 de ani de U.A.R.F. (Uniunea Autorilor și realizatorilor de Film din România)* (Timișoara: Eurostampa&Eubeea, 2023).

„*Dosarul Brâncuși – între real și imaginar*” se constituie din două părți: prima parte, denumită *„Brâncuși, un român”*, cuprinde lucrări semnate de scriitorii: Veronica Balaj, Constantin Măărăscu, Anca Munteanu, Manolita Dragomir-Filimonescu, Octavian Dragomir-Filimonescu, Silvia C. Negru, Maria Nițu, Constanța Marcu, Rodica Pop, Olimpia Sârb, Nina Ceranu și Doru Arăzan.

Cea de-a doua parte a cărții se numește *„Brâncuși românul”* și cuprinde lucrări ale scriitorilor: Mirel Taloș, Pavel Șușară, Cristian Tiberiu Popescu și Matei Stârcea Crăciun.

Sunt eseuri, piese de teatru, corespondență, amintiri, povestiri, lucrări menite să evidențieze personalitatea unui „român simplu care pleacă cum pleacă, pe jos, pe tren, spală vase, nu spală vase, stă ancorat undeva într-un cartier din Paris și ajunge o asemenea legendă încât la un moment dat orice american care venea de la Paris era întrebat înainte de toate: <Ai fost la Brâncuși?>” (Ioan Cărmăzan).

Ziua Națională Constantin Brâncuși este sărbătorită de multe și diverse instituții, în multe și diferite moduri, prin activități complexe de mai mult sau mai puțin răsunet. Eu mi-aș dori ca în această zi să mă aflu în Gorj sau în Paris. Dar, fiindcă acest lucru nu este posibil, mă voi mulțumi cu lectura. Așadar, vă propun pentru această zi o carte și câteva povești (aforisme) brâncușiene: *„Funcția artistului rămâne aceea de a descifra semnele ascunse ale naturii și de a interpreta misterele universului.[...]Semne se află peste tot. Numai să știi să le vezi.[...]Da. Pretutindeni dai de semne. Nu-i nevoie să căutăm formule obscure sau taine de nepătruns. Când ți-e dragă viața, îți ies în cale semnele și-i destul să le privești cum trebuie, ca să le pătrunzi tâlcul... Cei cu inima curată, copiii mai ales, le zăresc cei dintâi.[...]Privești lucrările până când le vedeți. Cei aproape de Dumnezeu le-au văzut.[...]Eliberează-te de pasiuni, eliberează-te de pofte, eliberează-te de greșeli, - acestea sunt trei precepte, zale și scut, pentru orice spirit. Purtând această armură, ești puternic împotriva răului, - devii invulnerabil.[...]”*

86 DE ANI DE VIAȚĂ ȘI DE ISTORIE TRĂITĂ (XI) **- Din volumul "Am trăit, am văzut, am consemnat", aflat în** **manuscris -**

PRIMUL ZBOR AL OMULUI ÎN COSMOS!

Anul 1961, miercuri 12 aprilie! Când soarele se pregătea să-și coboare rotunjimile învăpăiate după dealurile domoale ale orașului, îmi termin și eu de predat articolele scrise, și mă pregătesc să plec spre casă. În biroul pe care tocmai mă pregăteam să-l părăsesc, secretarul de redacție intră, val-vârtej, și-mi zice gătit de emoție : -Vino repede la mine în birou, se întâmplă o minune! Surprins dar și stăpânit de o uriașă curiozitate, îl urmez! Radioul, de la care secretarul de redacție înregistra știrile de „ultimă oră” transmise pe calea undelor, pentru a le publica apoi în ziar, era deschis la maxim; din difuzoarele lui, răzbătând vocea baritonală încărcată de emoție a crainicului care transmitea Comunicatul Agenției TASS ce făcea cunoscut lumii că, în dimineața zilei, care acum amurgea, primul nostru semen-pământeanul sovietic Iuri Gagarin a pătruns în cosmos! Atent la uluitoarea știre pe care o ascultam, cu sufletul la gură, nici n-am băgat de seamă că, între timp, micul birou, în care intrasem, împreună cu secretarul de redacție, se umpluse și cu ceilalți colegi care se mai aflau la acea oră în instituție, și împreună cu care, la finalul comunicatului am exclamat la unison: uluitor! Da. Ceea ce se întâmplase în dimineața acelei nemaipomenite zile, era într-adevăr neașteptat și uluitor! Împreună cu întreaga lume care a ascultat comunicatul, trăiam o memorabilă clipă de istorie, eram martorii vii ai unui eveniment epocal! Înlocuindu-și aripile de pânză sau de oțel, cu imensa forță reactiv-propulsivă a unei rachete balistice, OMUL -această supremă și superbă născocire a naturii - desferecat de lanțurile gravitației terestre care l-a ținut ostatecul ei vreme de milenii - a reușit să îl rupă și să pătrundă biruitor în Cosmos transformând în realitate, visul îndrăzneț și ispititor al icarilor antici și al neogoiților și iscoditorilor pământeni moderni!

*

În ziua următoare, joi 13 aprilie, m-am sculat cu noaptea-n cap, pentru a fi sigur că voi apuca măcar unul din „ziarele centrale” ale vremii, pentru a afla doritele amănunte legate de evenimentul trăit cu o seară înainte. Reușesc să cumpăr mai multe, primele dintre cele pe care le lecturez pe nerăsuflăte, titrând pe prima pagină cu litere mari și îngroșate: „12 aprilie 1961. U.R.S.S. a înfăptuit primul zbor al omului în cosmos” iar un altul: „Omul sovietic - primul om în cosmos!”. Trecând la lecturarea conținutului Comunicatului Agenției TASS, rețin că: „la 12 aprilie 1961 în Uniunea Sovietică a fost plasată pe orbită, în jurul pământului, nava «Vostok» (Răsăritul), prima navă cosmică-satelit din lume, având la bord un om”. Comunicatul sublinia apoi faptul că „lansarea rachetei cu mai multe trepte” care a avut greutatea de 4725 de kg. împreună cu cosmonautul (dar fără greutatea ultimei trepte), a avut loc la ora Moscovei 9 și 07 minute și s-a desfășurat cu succes”, pilotul cosmonaut al navei fiind maiorul Iuri Alexeevici Gagarin, în vârstă de 27 de ani”. Același comunicat mai preciza că: „perioada de revoluție a navei-satelit în jurul pământului, a fost de 89,1 minute, că depărtarea minimă de suprafața Terrei (la perigeu) a fost de 175 de km., iar distanța maximă (la apogeu) a fost de 302 km.” Coloanele ziarelor erau și ele pline de tot felul de amănunte din care rețin faptul că „atunci când pilotului cosmonaut i s-a comunicat că se dă comanda pentru punerea în funcțiune a motoarelor rachetei, cosmonautul a exclamat: „Am plecat!” iar mai târziu, când nava nu se afla încă pe orbită, Gagarin a transmis: „Văd pământul învăluit în ceață”. Primul mesaj al cosmonautului de pe nava cosmică-satelit, a fost transmis la ora 9 și 22 de minute, (pe când se afla deasupra Americii de Sud), iar cel de al doilea la ora 10 și 25 de minute, mesaj prin care cosmonautul a comunicat că „zborul se desfășoară normal, starea de imponderabilitate este bine suportată”. La aceeași oră (10 și 25 de minute) a fost declanșat sistemul de frânare și propulsie și nava a început să coboare de pe orbită, iar la ora 10 și 55 de minute, (în aceeași zi de 12 aprilie) „nava «Vostok» a aterizat cu bine!” Iată cum, spre deosebire de Magelan, căruia i-au trebuit 3 ani ca să înconjoare pământul pe ape, lui Gagarin - acest Columb al explorării spațiului extraterestru - i-a fost deajuns o oră și jumătate pentru a da ocolul acestuia, cu o viteză de 8 km/secundă! La conferința de presă, pe care cosmonautul a susținut-o la Moscova, după întoarcerea sa pe pământ, el a dezvăluit și unele aspecte ale trăirilor și observațiilor făcute în timpul zborului pe orbita pământului, relatând faptul că: „la înălțimea de 175-300 de km, pământul se vede foarte bine, suprafața lui apare, aproximativ la fel cum se vede de la mare înălțime, în timpul unui zbor cu un avion cu reacție” ; se deosebesc foarte bine masivele muntoase, marile fluvii, insulele, țărmurile, lacurile”. „Cerul - a mai spus Gagarin - este de culoare foarte închisă, iar pe el stelele se văd mai strălucitoare și mai conturate decât de pe Terra”. Pământul - a mai adăugat el -

„are o aureolă albastră, caracteristică și foarte frumoasă și se vede foarte bine când privești orizontul, observându-se o trecere lentă de la albastrul deschis la albastrul închis-violet, până la negrul absolut; este” o trecere nespus de frumoasă. Intrarea în umbra pământului se petrece foarte repede. Întinericul te cuprinde dintr-o dată, iar ieșirea se produce la fel de repede și brusc.” Oricum, după toate emoțiile intense și sentimentele puternice pe care le-am trăit în acele zile - indiferent de izbutirile viitoare ale geniului uman - ziua de 12 aprilie 1961 va rămâne în memoria noastră și în istoria omenirii - după încercările neșuate ale lui Icar, după năstrușnicele idei ale „aeronefului” și aerocabului”, a „elicopterului” lui Da Vinci, a „navei zburătoare-dirijabile” a lui Blanchard, a „aerostatului” fraților Montgolfier, a „planorului” lui Lilienthal, a „rachetei multiple” (cu trei trepte) a sibianului Conrad Hass, a „aeroplanului-automobil” a lui Traian Vuia, a „propulsorului reactiv” a lui Alexandru Ciurcu și a francezului Just Buisson, a primului „avion cu reacție din lume” a lui Henri Coandă, a „avioplanului” lui Rodrig Goliescu, și a celei dintâi „cabine catapultate” a lui Anastase Dragomir precum și a lansării impresionantelor serii de sateliți „Sputnik” și a navelor „Lunik” și „Venusik” - primul zbor al omului în cosmos, rămâne unul din cele mai importante realizări științifice ale sale, cea mai spectaculoasă clipă de istorie trăită de el, de la origini și până atunci! Drumul către Lună fusese deschis! Peșitorii Crăieșei Noptilor, se puteau pregăti pentru călătoria ... de nuntă !

P.S. Douăzeci de ani mai târziu, în ziua de 12 aprilie 1981, a fost lansată în spațiu, prima navă spațială funcțională, al cărei zbor a durat două zile, 6 ore și 20 de minute!

(va urma)

MARIUS CĂRBUNESCU

Casa Scânteii

(fragment de roman)

XIV

A doua zi, îl iau deoparte pe Adrian și-i povestesc cu voce domoală cum a decurs discuția mea cu directorul. Nu părea deloc impresionat de atitudinea ăstuia. Cel mult, intrigat că nu i-am procurat și lui, de pe unde am fost plecat, măcar un joint scuturat: *Băi, ăsta, ziaristul plimbăreț, ia ascultă! Cum de nu te-ai gândit și la mine? De ce pana mea mai sunt buni prietenii în ziua de azi?*

Revenind sobru, Adrian mi-a atras atenția asupra ofițerilor acoperiți din mass-media, cei de care pomenise și Zeul-Zbir mai voalat. În contextul în care mi-a trântit-o directorul, nu-mi inspira deloc încredere și nici nu-l luasem în seamă, am considerat că mă confrunt tot cu o toană de-a lui menită să mă sperie, să nu mă mai ocup de tâmpenii. Dar când doi oameni îți spun același lucru... Nu m-am dus să mă culc, nici pomeneală, în schimb părea că cețurile din mintea mea devin dintr-odată translucide. Pâcla deasă, înșesată de vâlături, primise ca antidot un ochi bionic, cu vedere în infraroșu. Ceea ce se devoala în negura minții reprezenta de acum o stranie țesătură cu urzeală de aburi și multiple ramificații, urmând o iță fosforescentă, pe cât de lungă, pe atât de întortocheată. Mă amăgeam singur că intuiesc conspirația obscurității împotriva luminii emanate de farul călăuzitor ce se găsea la căpătâiul meu; dar – ca să fiu mai precaut!- cu acest sfat tot îmi fusese de ajutor Adrian.

O serie de manifestări nefirești ale oamenilor din jurul meu își găseau explicația în acest mod. În ultima vreme mă izbisem de câteva comportamente și reacții misterioase – pe care nu știam cum să le interpretez, de unde au picat, din ce cer? – și acum îmi apăreau în fața ochilor mai puțin vâlurit. Mă bizuiam pe lucrul ăsta. Fără emfază, Adrian mi-a mai spus ceva la care mă gândisem și eu la un moment dat, dar nu serios, doar așa, să zicem la modul distractiv: „Oare ar fi posibil să se întâmple una ca asta, după atâția ani de la Revoluție?” Singur îmi dădusem și răspunsul, pentru frumusețea cugetării, nu pentru altceva: „de ce nu!” În schimb, el a intrat cu bocancii plini de noroi în subiect, risipind orice urmă de mister.

-Aș putea băga mâna în foc că anumite telefoane din redacție sunt ascultate. Al meu, sigur. N-ai idee pe ce criterii își selectează interceptările băieții ăștia din Servicii! Unii lucrează pentru mai multe structuri deodată, au interese divergente, își exercită influențele prin partide sau prin grupări economico-financiare, aflate

la limită, în zona gri a criminalității economice, se urmăresc și se denunță unii pe alții, e o șerpărie acolo! Poveștile alea de adormit copiii, cu siguranța națională, prevenirea infracționalității, a corupției și așa mai departe, nu le crede nici dracu'. Declarații sforăitoare și atât! Ca să-ți faci o idee despre cum merg treburile în țara asta: ce probleme să fi avut eu cu justiția, ca ziarist de investigații, de mă spionează ăștia? Spune-mi și mie! Doar mă cunoști. Cum e posibil să fiu implicat în afectarea siguranței statale? Singurul motiv plauzibil pentru care m-au pus la index este că scriu despre SRI, SIE, SIPA, SIIJ, Doi și-un sfert, mă ocup de domeniile lor de activitate și mi-au adăugat câteva surse de informații în interiorul acestor instituții – beton armat! Surse care se dau în gât unele pe altele, dacă poți să-ți închipui. Poliție politică, nu alta! Ar fi bine, măcar o perioadă, să nu mai vorbim deschis la telefon. Ai ceva să-mi comunici, mă cauți la birou sau acasă. Chiar și când ne mai întâlnim într-o gașcă, să fim cu mare băgare de seamă la ce ne spunem. Nu se știe niciodată... Posibil să-ți fi atârnat și ție vreo codiță, din cine știe ce motiv. Să fi deranjat niște interese economice sau politice, nu-i exclus. Dacă ești vigilent, o să afli tu la un moment dat.

Am plecat din redacție îngândurat. Vorbele șoptite ale colegului meu îmi răsunau încă în ureche. Poate că sunt prea naiv pentru lumea asta, să cred tot ce mi se spune. Călcând agale, am ajuns la mașină. De cum am pornit motorul și s-au blocat ușile, grijile mele au rămas undeva în urmă, într-un plan îndepărtat. La volanul taxiului, mă simțeam despovărat de gândurile negre ce-mi fuseseră eșafod până atunci, ca de un palton greu care lasă umerii relaxați. Când te așezi pe locul șoferului, parcă nu mai e atât de complicat să viețuiești, faptele se văd dintr-o dată mai simple, frământările se disipează, le voi face față, există întotdeauna o rezolvare, n-are cum să mi se întâmple ceva rău tocmai mie. Nu sunt pe deplin lămurit de unde-mi luasem doza de optimism, pentru a ajunge la această concluzie mângăietoare, însă cockpitul futurist, care mă propulsase înainte, într-o lume a speranței, lăsând în urmă temerile catastrofice, reprezintă o variantă de luat în calcul.

¹ Marius Cărbunescu. Casa Scânteii. Misterul din spatele umbrei: roman. București: Literpress, 2024

IULIAN BARBU

Sculptor

*Vreau să ajung
Un sculptor al timpului
Să-l modelez după fericirea
Vieții din Eden
Care odată ce atinge
Pământul se transformă
În semințe din care vor
Răsări florile soarelui.*

*Cu mâinile înfipte
În suflet dau chip
Și nume versului
Ce mă privește
Ca un părinte
Din pagini de carte .*

*Din lutul pământului
Se nasc străvechi legăminte
Semne de credință.*

sărut

*sărut durerea
ce ucide vise cu
șoapte de amor*

TIBERIU GOSAV

Fabulă de sezon

*În crângul încă înghețat,
Cu spini și frunze încălcite,
Un ghiocel a hotărât
Că ar fi timpul să profite.
Și îndemnat de-un pui de cioară,
Plăpând, își scoate capu' afară,
Dar vântul iernii fîoros,
L-a doborât deodată, jos.
Fără puteri și speriat,
Gerul cel crunt l-a înghețat.*

*Morala:
Ai grijă când pășești în viață,
Cine te-ndeamnă și te-nvață.*

LIDIA ASANDEI

DOR... CITEȘTE-MI

Din marginea tăcerii
citește-mi cu albastrul privirii
zidit între noi...

Citește-mi
cu alb din iarna cărunță
ce m-a împresurat
și-mi pare că ține
de-o veșnicie...

Citește-mi
de dincolo de tine,
de dincolo de zări mustind
a Primăvara ce-o să vie...

Citește-mi în șoaptă,
să aflu cum îți faci
din dor duminici,
cum vremuiști
prin muzica sferelor...

Citește-mi rar
despre norii ce se rotesc
dincolo de văzduh,
despre veri-șiroaie,
despre nopți spălate de
ploaie...

Citește-mi cu voce tare
ca să pricep
tâlcul acestei toamne
fără margini...

Citește-mi cald
despre cărări și uimiri,
despre amintiri
care nu se șterg niciodată,
despre regăsiri...

Citește-mi blând
despre taine care au în ele
netimpul Veșniciei.

Citește-mi
până la capătul tăcerii,
să-nțeleg că nu m-am pierdut
de când aștept.

Citește-mi domol
până s-o liniști
tumultul care-mi bate-n piept...
Și-apoi cântă-mi!

Cântă-mi despre liniștea
de pe cealaltă parte a lunii –
până s-o face seară
în poveste...

Undeva,
printre file,
unui rând îi e DOR.

DEZLEGÂND O LACRIMĂ

Tu, într-un deșert de stele...
Eu, într-un deșert de zăpadă...

Între noi,
înserarea doare ca o rană
trezită.
Din iarna care a frânt
mugurii primăverii,
obrazul clipei a prins a ninge.
Și tot ninge...

Cu dalta dorului
sap nostalgii înfrigurate.
Gândul meu să mi te tacă
nu poate,
ochii mei să mi te uite
nu știu.
Doar tu prin ei
și-un freamăt târziu...

Un vânt pământiu
deșiră gol de pași pe cărare.
Și coase apoi
cu mireasmă de alb.

Printre stele,
dincolo și dincoace de ele,
cerul adoarme
într-o umbră de cruce.

În cadrul proiectului „Îndrăgostiți de carte”, ed. a XVI-a, 2026, la Biblioteca Orășenească „Tata Oancea” au poposit scriitori din Serbia, de la Uzdin: Vasile Barbu, Victor Simu și Iulian David.

DANIELA VĂLEANU

Era întuneric.
M-am uitat
în sus
scrutând cerul
lumină ca ziua
mii de felinare
plin de stele
luna de veghe
într-un colț de cer.

*
Rutina zilnică,
muncă, laptop,
telefon,
viața pe internet,
nu
ne mai aparținem,
mobilul e
parte din noi...

*
Stai departe de noi
când suntem
supărați
unul pe celălalt.
Nu vrem să-ți luăm
zâmbetul.
Lasă-ne puțințel,
să ne treacă
Dorul
zâmbetului tău.

*
Azi am fi stat
împreună
la o cafea vorbită
De-o vreme, însă
te uiți doar
pe Facebook
Rămânem
fiecare
cu propria aromă
și aburul...
Cafeaua ta-i uitare.

*
Un zâmbet
cunoscut
mă smulge din visare
privire blândă
răsare
pe desktop
de-acum
Facebook
ești aici
dar nu ești.

Poeme de ZAHARA ONEL STANZEL

Poarta timpului

Uneori cred că timpul s-a terminat.
Urc un deal, mă bucur ca un copil
Ce-și caută jucăria pierdută.
Mă trezesc într-o vale necunoscută,
Nu știu în ce parte e soarele
Poate se ascunde sub un deal.
Nici timpul nu mă mai recunoaște.
Și-a închis oare porțile?
Umbra singurătății îmi dă târcoale.
În fiecare zi o simt cum se cuibărește.
Mă trezesc și dau să plec
Dar unde?
Timpul pare că-și închide porțile!

Casa fără flori

La căsuța mea cu dor
Este lacăt la pridvor
Casa-i fata fără zestre
Nu mai sunt flori la ferestre.
Buruieni agățătoare
Au prins-o de cingătoare
Aruncată în tăcere
Parcă plânge, parcă cere.
Doamne, cum era odată
Cu-n tei înflorit în poartă
Un tei falnic, miresmat,
Ce pe toți ne-a-mbrățișat
Când veneam și când plecam.
Lângă geamuri, rândunele
Aveau cuib pe scândurele.
Unde-s toți, unde s-au dus?
Întrebări fără răspuns!
În grădina fără flori
Lacrimi rouă cad din nori!

TITUS SUCIU

Șoapte... Pentru alintul Alenei

A treia șoaptă

*Am adormit aseară singur
Pe-un braț suav de gânduri albe
Dar m-a trezit, cum știi desigur,
Mireasma îmbrățișării tale calde.*

*Am adormit târziu aseară
De fapt nu aș fi vrut s-o fac deloc
Dorind pentru întâia oară
Să ținutiesc trăirile și timpu-n loc.*

*Am adormit doar înspre dimineață
Fiindcă întreaga noapte te-am privit
Zâmbind de ceea ce-ți citeam pe față
Sedus de scâncetu-ți șoptit.*

*Nu, aseară ochii nu i-am mai închis
Miracolul a fost prea mare
Căci retrăiam sublimul vis
Festinel... Dăruirii... Tale.*

A patra șoaptă

*Lasă-mă să te iubesc frumos
Căci eu doar asta îmi doresc
Mi-ai spus zâmbind când ne-am întors
Dintr-un periplu îngeresc.*

*Lasă-mă să te iubesc neîncetat
Așa cum știi doar numai eu
Mi-ai spus atunci când s-a-noptat
În crângul de tăcere greu.*

*O, lasă-mă, te rog, să cred
Că tu ești ceea ce-am visat
Și timpul n-o să mi-l mai pierd
Căutând iubirea-n alt bărbat.*

*Iubito, încearcă, mă fixează
Așa-i! Sub tâmpilele-mi fierbinți
Cândoarea mea la fel visează
Îngână-aceleași rugăminți.*

Poezii de NICOLETA SURDEI- Sibilla

Foame

*au îmbătrânit bobocii,
florii de nu mă uita,
iată, n-au glumit prorocii,
din ispita lor c-ar bea...*

*niciodată n-or mai trece,
peste-al nemuririi prag,
nici rămân s-adulmece,
ce s-a fost trăit, șirag...*

*ploilor ce trag concluzii,
vor răspunde răsărituri,
neatinse de iluzii
și mult prea flămânde vânturi...*

și se făcea că ne mai suntem..

*și se zvonea că-i prea departe,
oceanul umbrelor necoapte,
iar vântul cel cu dinți de lapte,
să-nghită ce ne mai desparte...*

*și se spunea că nu-s târzii,
nici nemirările oglinzii,
alunecările-n poesii,
ori nopțile... pândind flămânzii...*

*și se tăceau zori răzvrătite,
amurgurile nepoftite,
că nenăcute clocotite,
pesemne vor fi luând aminte...*

*și se-mblânzeau pe furișate,
pași de-anotimpuri scâmoșate,
cărări adesea cocoșate,
de taine-ncruciate...*

*și se zvonea că nu-i departe,
oceanul umbrelor prea coapte,
iar vântul cel cu dinți de lapte,
ascunde doruri, toate.*

Constantin 7 Giurginca și lucrarea sa „Arhivele Transcendente – O peregrinare prin geografia sacră a pământului românesc”

Geografia Sacră a României: Incursiune în „Arhivele Transcendente”, în căutarea și deslușirea Misterelor Pelasge, împreună cu Prof. Constantin 7 Giurginca

(III)

C.V. Ați publicat în anul 2020 acea lucrare, de care am amintit la începutul acestei convorbiri „ARHIVELE TRANSCENDENTE – O peregrinare prin geografia sacră a pământului românesc”, la care presimt că o să obiectați cuvântul „monumentală” fiindcă vă cunoaștem adâncă modestie. Nu am exagerat defel domnule profesor, deoarece nu e o afirmație nefondată, cunoaștem foarte bine valoarea ei. Având în vedere că incursiunea dumneavoastră depășește cu mult orizontul cunoașterii istoriei civilizației noastre, valoarea acestei lucrări nu va fi dată de modul în care ea este raportată la superficialitatea unui cititor care nu are deschiderea sau puterea de a pătrunde în esența ei. Având un puternic impact documentar și inspirațional, putem să o considerăm o lucrare despre trecut, într-o anumită măsură pentru prezent dar mult mai mult pentru viitor.

C7G. - Conceperea acestei lucrări, izvorâtă dintr-un interes devenit, în timp, un ideal, are, desigur, un început în cadrul căruia s-a cristalizat ideea realizării ei... Totul începe printr-o întâmplare. Liceul Militar Cantemir a beneficiat de profesori deosebiți, proveniți din întreaga țară, mare parte fiind selecționați dintre cei cu realizări metodice remarcabile. Între ei, providența m-a ajutat să cunosc o persoană foarte erudită, cum nu mai întâlnisem până atunci, pe profesorul Ștefan Mihăilescu. Prizonier de război în Siberia timp de șase ani, am avut șansa să dau de acest „Guru” al meu în anul 1968, când am ajuns eu la Breaza. Acest profesor de istorie, la orele sale, preda materia studiind hărțile întocmite de el, cu România în hotarele sale reale, de la Nistru până la Tisa, în ciuda politrucilor și a activiștilor de partid din acea vreme. Poreclit „Fuscus”, nea Fănică Mihăilescu nu avea nicio teamă de ruși, de propaganda comunistă sau de indivizii de la contrainformații infiltrați. Chiar dacă i s-au ars hărțile, atitudinea lui a rămas aceeași, până într-un final când sistemul a reușit să-l învingă, eliminându-l din învățământ. Cantemir a avut un asemenea profesor uriaș!

Așadar, cum am ajuns eu la Arhivele Transcendente... Profesorul Mihăilescu, văzând cercetările mele de teren și interesul meu pentru preistorie, mi-a pus în brațe „Dacia Preistorică” a lui Densușianu. Eram foarte tânăr la acea vreme, 32-33 de ani, nu aveam cunoștință de existența lucrării respective (ceea ce aveam să constat mai târziu, era că nici savanții noștri, produși în epoca comunistă, nu aveau cunoștință de existența acestei lucrări!). La vremea publicării sale, în anul 1913, ea a fost primită cu critici acerbe din partea istoricilor și arheologilor de renume: A.D. Xenopol a considerat-o lipsită de fundament științific, și bazată pe naționalism excesiv, Vasile Pârvan a considerat-o „un roman fantastic”, iar Nicolae Iorga a discreditat-o prin prin afirmații denigratoare la adresa lui Nicolae Densușianu. Fapt evident, lucrarea nu a reușit să intre într-o analiză firească în cercul istoricilor și a arheologilor consacrați, stârnind controverse intense între aceștia, controverse care persistă și în ziua de azi.

Profesorul Mihăilescu era de educație română, un „romanist” convins. Eu eram un „dacist” la fel de convins; totuși, profesorul, insuflându-mi această pasiune, m-a îndrumat spre studiu, pentru aprofundare. Un gest deosebit, astfel de atitudini găsim doar la persoanele de o înaltă calitate umană, așa cum era profesorul Ștefan Mihăilescu! Pentru toate aceste calități i-am purtat o permanentă recunoștință.

Studiind „Dacia Preistorică”, mi s-au deschis o mulțime de orizonturi. Pot spune chiar că această carte mi-a schimbat viața! Dintr-o dată am văzut și eu adevărul despre această splendidă putere cultural-economică-militară a pelasgilor, a proto-tracilor. Despre acest imperiu al pelasgilor a scris Nicolae Densușianu. Aici am citit despre locuri care aveau o altă origine decât cea slavă, bulgaro-slavă sau sârbo-croată-bulgară. Cartea mea e cartea unui filolog în care sunt încă prea politicoși cu acești pseudo-lingviști marxiști, formați de școala cominternistă marxistă, cu Graur și Iordan în frunte, care ne-au slavizat toponimia, legendele, locurile și onomastica. În cartea mea nu fac decât să le descopăr originea pelasgo-prototracă, deoarece ele sunt acolo, stră-străvechi, și le redau redescoperirii lor. De exemplu, descopăr că un Stan, în vremuri preistorice, a fost rege în Egipt, pentru că pelasgii au stăpânit destul de mult timp și Egiptul. Acolo găsim legende și simboluri identice cu ale strămoșilor noștri. Dintre ei, getulii sunt cei rămași acolo. Un alt împărat al nostru, Saturn, stăpâna și Egiptul... Lupta dintre Saturn și Osiris a generat o luptă cumplită,

despre care chiar grecii scriu în „Titanomahia”. Toate acestea sunt acolo, în istoria reală, însă încă ascunsă. Asta încerc eu să produc prin cercetările mele: să redescopăr și să dezvălui pentru prezent și pentru viitor aceste lucruri ascunse.

Ceea ce mai vreau să subliniez este caracterul universal al acestei preistorii. Cercetările mele m-au dus la această categorică concluzie a existenței unei civilizații Atlantide mondiale. Mărturiile acesteia se regăsesc pe întreg globul. Din China până în Anzi, și Euro-Asia, asemănările sunt prea evidente ca să nu poți trage asemenea concluzii. Atlantida nu a fost, cum greșit se înțelege, o insulă; ea a fost o civilizație mondială care a cuprins cel puțin șapte centre mari de cultură, între care și Hiperboreea dacică, cu Platoul sacru de la Omu și Babele, ca și în Kogaionul Ceahlău, pe care îl consider un mare centru hiperboreic. Astfel, prin „Dacia Preistorică” am reușit să urmăresc în spațiul acesta hiperboreic geto-daco-românesc și să descopăr izvorul original al civilizației proto-trace, prin toponime, prin studierea tradițiilor, a obiceiurilor (a celor care au mai rămas).

Referitor la titlul cărții, „Arhivele Transcendete”, înțelegerea lui este, în primul rând, condiționată de citirea cărții. Însă, pentru cei care nu au avut ocazia de a o lectura, voi încerca o îndrumare: „Arhivele” reprezintă acele adevăruri, realități pe care timpul le arhivează în curgerea sa. Realitățile au fost evident valabile în etapa derulării lor, apoi, cu trecerea timpului, au fost uitate, însă au fost arhivate în cuprinderile sale temporale. Când mă refer la „Transcendență”, desigur că este vorba de potențialul de manifestare a puterilor transcendente de pe pământ. Așa cum spune și Biblia: „precum în Cer, așa și pe Pământ”, deci, ce este sus, este reflectat jos. Cartea, în întreg cuprinsul ei, este, deci, o căutare în arhivele timpului, prin intermediul realităților din jurul nostru, o căutare a legăturii dintre transcendent și terestru.

C.V. - Ați descoperit, așa cum ne spuneți, încă din tinerețe „Dacia preistorică”, publicată de către Nicolae Densușianu în anul 1913, în acest context putem spune că prin toată truda dumneavoastră de a păși pe urmele străvechi ale civilizației pelasgilor-prototracilor ați preluat și ați dus mai departe acest concept al sacralității neamului românesc. Ați încercat să veniți cu dovezi concrete, printr-o amplă muncă de documentare desfășurată în teren, reușind să creionați și să dezvăluiți cititorului „geografia sacră a pământului românesc”. De asemenea, ascultând graiul pietrelor, ați reușit să deslușiți mistere ale prezenței civilizației pelasge și să descifrați unele laturi ale valorilor sale. Ați identificat în peregrinările dumneavoastră o mulțime de locuri sacre ale acestei civilizații, spuneți-ne, vă rugăm, dacă, aruncând o privire de ansamblu asupra tuturor descoperirilor dumneavoastră, Banatul nostru Montan prezintă o concentrare a unor astfel de vestigii și care ar fi importanța lor în a ne descifra trecutul?

C7G.- Desigur că aceste vestigii există și în arealul pe care noi azi îl numim Banatul Montan! Aceste mărturii preistorice țin de marea civilizație și cultură pelasgo-prototracă și sunt foarte numeroase, așa cum, de altfel, se regăsesc în toată Țara hiperboreilor, adică atât în partea de nord, cât și în partea de sud a Dunării. Dunărea a fost doar o cale de legătură între cele două teritorii ale hiperboreilor, apoi ale geto-dacilor, peste care au năvălit romanii și, ulterior, slavii. Slavii și apoi poporul asiatic de pe Volga, volgarii-bulgarii, care nu sunt nici traci, nici slavi, sunt doar un popor năvălitor!

Revenind la întrebare, referitor la vestigii, pot spune că cel mai de seamă munte, dominant din punct de vedere energetic, este Muntele Gugu. Vechii istoriografi greci vorbeau de un singur munte sfânt și sacru: Kogaionul. Istoricii noștri încă mai caută acest Kogaion. Nu există un singur Kogaion – sunt mai multe! Kogaionul este o funcție, nu un nume. Kogaion înseamnă Muntele sacru, care avea și Templul sacru, Izvorul sacru (numit de creștini, mai târziu: Izvorul Tămăduirii) și peștera Marelui Preot al Muntelui. Sărbătoarea muntelui – Nedeia, în limbajul geto-dac, cuprindea trei elemente: muntele sfânt, plaiul în care se sărbătorea Nedeia primară, care mai târziu, în secolele XVIII-XIX, a coborât de pe munte în sate. Muntele, Peștera și Izvorul se constituie într-o triadă a Kogaionului.

Așadar, unul dintre aceste Kogaioane se numește Gugu. Pe Gugu se petrec fenomene energetice pe care savanții noștri nu le pot explica. În primul rând, nu pot explica faptul că muntele se ascunde, se ascunde energetic – nu-l mai poți vedea! În anii 90 au fost organizate câteva expediții pe Gugu. Participanții la aceste expediții au avut experiențe stranii, stări ciudate, inexplicabile, care i-au împiedicat să-și finalizeze cercetările, fiind nevoiți să părăsească tabăra de la poalele muntelui. Interesant este și faptul că lacul de pe munte are forma unei tălpi de uriaș. Însă cel mai important este că muntele se ascunde – dispare! De pe Gugu poți privi direct spre Țarcu. Sunt convins că între Gugu și Țarcu există și o cale de legătură subterană, adică un tunel. Sunt absolut convins de asta! Muntele acesta are foarte multe legende, foarte multe povestiri, mai ales legate de această realitate stranie, de câmpul acesta energetic fantastic! Și încă ceva interesant: grotă este făcută într-o rocă dură, în care de obicei nu se formează grote în mod

natural; în acest caz, cu siguranță ea a fost săpată. Cel de-al doilea moment pelasgo-prototrac, pe care aş vrea să-l reţinem, este Platoul Sacru de pe Semenici. Nu este de dimensiunea Bucegilor, însă este aproape. Platoul acesta sacru conţine o altă triadă, trei elemente care formează un triunghi: Vârful Nedeia, cu plaiul şi cetatea preistorică atlantă de acolo, Piatra Goznei şi apoi urmează Semeniciul, vârful Semenici. Acestea, prin aşezarea lor, formează un triunghi sacru sfânt!

Un alt loc sacru din zona Semeniciului, pe care vreau să-l remarc, este „Lacul Vulturilor”. El este legat de Nedeia, locul în care locuitorii satelor din împrejurimi, de Sânziene, urcau înainte de începerea zilei, pentru a se închina divinităţii pe care o venerau, adică soarele. Apoi se făcea scaldă ritualică în Lacul Vulturilor. Ce este Lacul Vulturilor? Este un ochi de apă, nu mai adânc de nivelul genunchilor; eu am intrat acolo. Apa e atât de rece că te seacă, eşti nevoit să ieşi. Trebuie să intri de trei ori, adică să înconjori lacul şi să intri din nou. Nu pot fabula, însă cu siguranță exista un moment ritualic legat de intuițiile pământenilor privind puterile tămăduitoare ale acestui loc puternic încărcat energetic. Eu doar le presupun, pot doar să le bănuiesc, pe baza a ceea ce am constatat. Aici am constatat proprietățile acestei ape, binecuvântate de aşezarea ei într-un loc sacru. După ce am încercat să imit un astfel de ritual, am avut un puternic sentiment de purificare trupească şi sufletească, un nou echilibru interior, însoţit de o relaxare şi o pace sufletească. E fantastic acest sentiment! Am simţit că sunt altceva! Nu fabulez, dovadă că şi cei care m-au însoţit în această incursiune au avut trăiri identice. Lacul Vulturilor este o apă tămăduitoare! Acolo vin, odată la nouă ani, vulturii să se scalde ca să renască, de aceea i se spune Lacul Vulturilor, asemenea păsării Phoenix, este ceva extraordinar! Bătrânii noştri veneau aici ca să prindă prima pană sau puful rămas după scaldă asta, fiindcă acela era miraculos. Acesta este locul unde aceşti strămoşi ai noştri sărbătoreau „Nedeia”, un întreg ritual al renaşterii, al purificării.

Semeniciul nu e doar un Kogaion, el este şi un turn al apelor. De acolo izvorăşte Nera şi Nergăniţa, Băiaşul şi Timişul, de acolo izvorăşte Bârzava.

Un alt loc interesant, la fel de sacru, în zona Banatului Montan este, pe culmea Cănicei: Piatra Elişovei. Acolo este o minune! Această piatră, privită dintr-o anumită poziţie, capătă o formă umanoidă, mai precis un bătrân gârbovit, iar în faţa lui, două vârfuri, cetăţi: Pirgu Mare şi Pirgu Mic. Cuvântul „Pirg” înseamnă, în limba veche românească, arhaică: cetate, fortificaţie. Deci, bătrânul priveşte spre cele două cetăţi. Important este faptul că aici există şi o peşteră. O peşteră neexplorată, care bănuiesc că este foarte adâncă şi comunică cu zona Văii Cernei. În ceea ce priveşte toponimia locului, Piatra Elişovei este una dintre Pietrele sacre, deoarece conţine rădăcina sfântă „El”, care înseamnă „divinitate”. Acolo s-a manifestat divinitatea, la Piatră, fiind o Piatră sfântă.

Poiana Roşchii este un alt loc sfânt al acestui areal al Banatului Montan. Şi mai sunt multe altele pe care eu le-am cercetat şi se pot regăsi în cartea mea. Acum voi mai aminti de câteva, doar nominalizându-le: „Cetatea turcească” de la Oala Crai, Cârşia Lăpuşnicului Mare, Dealul Blidariu de la Dalboşet, Muntele Brăcia (pop. Brăşia) – care este un Kogaion al Almăjului, apoi Poiana Pregheda, nu în ultimul rând, Vârful Sfincea.

Tot în această zonă, locuri interesante se află şi în Clisura Dunării. Ciucarul Mare şi Ciucarul Mic sunt doi munţi legendari cu peşteri fabuloase. Aceste peşteri sunt adevărate poduri subterane care străbat cursul Dunării, al Dunării pelasgo-protodace sau geto-dace, în niciun caz sârbă sau sârbo-croată, fiindcă vorbim de preistorie. Pe malul drept al Dunării Hiperboreice, mai târziu geto-dace, se află un loc deosebit: Fuduliile lui Troian – atenţie, nu Traian! Troian, acestui mare împărat, se spune că fiul său, Saturn, i-ar fi tăiat cu secera fuduliile, care au rămas în acel loc, împreună cu secera. Împăratul Troian este identificat de unii cu Uranus, primul nostru Adam al geto-dacilor, părintele pelasgilor divini, parte a dinastiei divine a pelasgilor. Cartea mea, în cele peste 600 de pagini ale sale, descrie toate aceste lucruri şi locuri, cu amănuntele necesare pentru ca cititorul să-şi poată contura o imagine foarte clară asupra unei perioade istorice atât de puţin cercetate şi cunoscute, a acestor locuri.

C.V.- *Domnule profesor, vă mulţumesc din suflet pentru întreg timpul acordat din preţiosul dumneavoastră timp. Ştim că lucraţi la volumul următor al cărţii dumneavoastră, de aceea îmi cer iertare pentru timpul răpit! Vă doresc multă sănătate, vigoare şi spornicie în tot ceea ce v-aţi propus să întreprindeţi în perioada următoare! Vă mulţumim încă o dată, toate cele bune!*

In memoriam

Rămas bun, ing. Ștefan Blidariu!

Luni, 19 ianuarie 2026, la Lugoj s-a stins din viață ing. Ștefan Blidariu, fiind condus pe ultimul drum pământean miercuri, 21 ianuarie, dormindu-și somnul de veci în cimitirul ortodox de pe Calea Făgetului din Lugoj.

„Cu inimile îndurerate ne luăm rămas-bun de la tine, prieten drag. Plecarea ta lasă un gol adânc, dar și o lumină caldă de amintiri care nu se vor stinge niciodată. Ne vor rămâne mereu în suflet zilele petrecute împreună cu delegația din Orléans, Franța, momentele de bucurie și prietenie sinceră. Ne amintim cu emoție vizita la Paris, când ne-ai fost ghid pe străzile pline de istorie, conducându-ne cu răbdare și entuziasm, făcându-ne să vedem orașul nu doar cu ochii, ci și cu inima. Ne vor însoți și amintirile frumoase alături de delegația din Ungaria, clipele de apropiere și respect care ne-au unit. Iar ultima noastră ieșire împreună, la priveghiul prietenului nostru Sorin, rămâne o mărturie a sufletului tău bun, mereu prezent lângă cei dragi, chiar și în momentele de durere. Drum lin, prieten drag. Ne vei lipsi, dar vei trăi mai departe în poveștile noastre, în amintiri și în recunoștința pentru tot ce ai fost. Dumnezeu să te odihnească în pace.” scrie Alin Tec pe rețelele de socializare.

Amintiri cu dl. Ștefan Blidariu rămân și în memoria bocșenilor, deoarece pașii l-au purtat spre Bocșa în activitatea sa, ocupând diverse funcții între care și pe cea de primar în perioada 1990 – 1992.

Ștefan Blidariu s-a născut la Topleț în 13 iulie 1950, Caraș-Severin, a studiat la Orșova, Mehedinți, apoi la Timișoara. Despre toate aceste perioade și etape ale vieții își amintește cu drag și nostalgie și toate aceste amintiri sunt povestite în cartea sa intitulată „*Mereu în opoziție sau De la Gheorghiu-Dej la Iliescu și mai departe*”¹ apărută la Iași, editura StudIS, 2020.

Cartea de „memorii subiective”, purtând semnătura dlui. inginer Ștefan Blidariu, cuprinde și perioadele activității sale la Bocșa ca fost director al S.M.A., precum și fost primar al orașului.² Prin acest volum autorul dovedește cititorului că, atunci când ești însoțit de speranță și credință, când îți pui sufletul, mintea și puterea în slujba binelui, imposibilul devine posibil, iar dificultățile prind ușurință. Și, da, „dincolo de oricare lucru, contează

ca, la ceas de amurg, să poți privi liniștit în urmă și, mai ales, să nu regreti nimic...” Aceste idei le regăsim și în celelalte cărți ale autorului, ca și referirile la localitățile și evenimentele prin care a trecut.³ Din păcate, ultima carte, cu largi referiri la Topleț, a rămas netipărită. În finalul unui capitol, autorul scrie: „Ștefan știa din propriile experiențe trăite de-a lungul anilor că Bunul Dumnezeu este cel care asigură fiecăruia dintre

noi un traseu al vieții, mai bun sau mai rău, pe măsura faptelor noastre. EL ne va dărui fiecăruia dintre noi numai ceea ce merităm și nimic mai mult. Iar acest lucru nu este doar o părere, ci o realitate dovedită de-a lungul vieții multor generații care au făcut umbră pe acest pământ.”

Rămas bun, ing. Ștefan Blidariu! Odihnă în pace și în lumină! Sincere condoleanțe familiei!

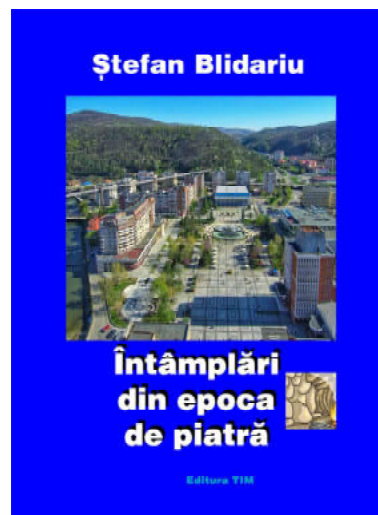
Gabriela Șerban și echipa „Bocșa culturală”

Note

¹ Ștefan Blidariu. *Mereu în opoziție sau De la Gheorghiu-Dej la Iliescu și mai departe: Memorii subiective*. Postfață de prof. Dorina Murariu.- Iași: StudIS, 2020, p. 323.

² „Bocșa culturală”, Anul XXIII, nr. 4 (119)/2022, p. 24-26

³ *În vremuri de pandemie*, StudIS, 2022; *Călător prin jungla vieții*, StudIS, 2023; *Minunile nu vin la ordin*, Editura Tim, Reșița, 2023; *Întâmplări din epoca de piatră*, Editura Tim, Reșița, 2024.

In memoriam Viorel Coțoiu – 5 ani de neuitare

În 3 februarie 2021 artistul plastic Viorel Coțoiu s-a stins în casa părintească din Bocșa Română.

Viorel Coțoiu este unul dintre cei mai importanți pictori ai Banatului, unul dintre artiștii pentru care viața însemna artă, unul dintre bocșenii care fără artă nu ar fi putut trăi!

„Pentru mine pictura este o chemare” mărturisea cu entuziasm Viorel Coțoiu și preciza întotdeauna faptul că iubea vara, deoarece vara zilele sunt lungi, e cald și putea lucra toată noaptea, putea sta afară să picteze după placul inimii! Pentru că el ar fi pictat întruna, fără somn, până la epuizare.

Viorel Coțoiu s-a născut la 19 septembrie 1962 în Reșița și s-a stins în data de 3 februarie 2021 acasă, la Bocșa, fiind înmormântat în data de 4 februarie 2021 în Cimitirul Ortodox de pe Gh. Vucu din Bocșa Română.

Îndrumat de prof. Peter Kneipp, Viorel urmează cursurile Universității timișorene și este absolvent al Academiei de Arte, clasa de pictură a prof. Romul Nuțiu.

Participă la saloanele studențești de pictură (1991-1996). În 1992 obține Premiul I la Festivalul Artei Studențești. În 1996 debutează cu o expoziție personală la Galeria ART din Timișoara. Este membru titular al Filialei UAP Reșița. Pictează și restaurează artă bisericească. De altfel, era curios și preocupat de orice stil artistic.

Prima expoziție la Bocșa, orașul său natal, s-a desfășurat la Biblioteca Orășenească „Tata Oancea”, la inițiativa bocșeanului Dumitru Jacotă, în anul 1997. De atunci, Viorel Coțoiu începe o bună colaborare cu această instituție și cu managerul ei, iar expozițiile continuă: fie personale, fie de grup. Cumva, biblioteca bocșană îl ia „sub aripa sa” promovându-i talentul și obținându-i diverse proiecte artistice. Astfel, au fost organizate expoziții personale în orașe precum Reșița și Lugoj, expoziții în biserici, în galerii, în instituții culturale, dar și în spații alternative, neconvenționale.

Tot la inițiativa Bibliotecii publice din Bocșa, în anul 2008, scriitorul și reporterul Vasile Bogdan a realizat pentru TVR Timișoara un reportaj acasă la Viorel Coțoiu, menit să promoveze munca și talentul acestui pictor de geniu.

În anul 2022, primarul Patriciu Mirel Pascu propune și acordă, postmortem, Titlul de Cetățean de Onoare al Orașului Bocșa artistului plastic Viorel Coțoiu.

Astăzi, la împlinirea celor 5 ani de neuitare, Biblioteca Orășenească „Tata Oancea” Bocșa a organizat o expoziție de pictură care va putea fi vizitată pe tot parcursul lunii februarie, iar într-una din zile, la sediul bibliotecii va fi proiectat reportajul realizat de Vasile Bogdan.

De asemenea, un moment dedicat artistului Viorel Coțoiu s-a desfășurat în cadrul Simpozionului „Sfinții Trei Ierarhi – modele de educație creștină”, ed. a XI-a, la Biserica „Sf. Nicolae” Bocșa Română,

edificiu care, într-o anume perioadă, a fost restaurat și de Viorel Coțoiu.

Acest artist deosebit de talentat s-a stins mult prea devreme, proiectele sale rămânând neterminate, unele, iar altele încă neinițiate. Criticul de artă Ion Bobeică îl descrie extraordinar de corect și real: „Viorel Coțoiu este un

pictor al stărilor sale psihologice...Asemenea unui actor care se confundă cu rolul său, artistul se suprapune cu pictura sa până la uitarea de sine. Este un pictor sincer, adevărat și pictura sa are viață.”

Ne este dor de sinceritatea lui Viorel Coțoiu, de talentul său cu care Dumnezeu l-a înzestrat, de naivitatea sa (adesea debordantă!), de prietenia cu care ne înconjură! Îi privim lucrările și ne amintim bucuria din ochii săi!...

Dumnezeu să-l odihnească! În veci pomenirea sa!

COȚOIU, VIOREL. Artist plastic. Cetățean de onoare al orașului Bocșa.

Referințe: *Bocșa din inimă*/ Vasile Bogdan. Reșița. TIM. 2008; *Întâlniri cu destine*: interviuri/ Adalbert Gyuris. Cluj-Napoca. Grinta. 2012; *Cărășeni de neuitat XVIII*/ Petru Ciurea și Constantin Falcă. Timișoara: Eurostampa, 2012; *Biblioteca, între datorie și pasiune. 60 de ani de lectură și bibliotecă publică la Bocșa*/ Gabriela Șerban.-Reșița: TIM, 2013 (Bocșa-istorie și cultură; 30); Mihai Vișan, Daniel Crecan. *Istorie și administrație la Bocșa multiseclară*. Ed. a III-a: *Itinerariul metalurgiei bocșene la tricentenar*.-Timișoara: David Press Print, 2019 (Studii și cercetări umaniste; Istorie și studii culturale); *Tangențe. Autografe și poveștile lor*/ Adalbert Gyuris.-București: eLiteratura, 2019; *Bocșa culturală*. An XXII, nr. 1 (112)/ 2021; *Revista Bocșa culturală*¹; *Bocșa culturală*. Anul XXIII, nr. 1 (116)/ 2022; *Bocșa, un oraș ca o poveste*. Vol. 2: *Oameni, locuri, fapte din Bocșa de ieri și de azi*/ Gabriela Șerban, Reșița: TIM, 2023 (Bocșa, istorie și cultură; 64).

¹ Gabriela Șerban. Bibliografia revistei „Bocșa culturală” 2000 – 2009.- Reșița: TIM, 2009 (Bocșa – istorie și cultură); Bibliografia revistei Bocșa culturală 2009 – 2013.- Reșița: TIM, 2014 (Bocșa – istorie și cultură); Bibliografia revistei Bocșa Culturală. 2014 – 2018.- Reșița: TIM, 2019 (Bocșa – istorie și cultură).

Dascăli de frunte

Rămas bun, Doamna Trandafir!

Sâmbătă, 10 ianuarie 2025, în casa sa din Bocșa Montană s-a stins doamna prof. Minerva Trandafir. A fost condusă pe ultimul drum pământean duminică, 11 ianuarie 2025, și înmormântată în cimitirul ortodox din Bocșa Montană. Dumnezeu s-o odihnească! Sincere condoleanțe familiei îndoliate!

Doamna Minerva Trandafir a fost unul dintre dascălii cu har și vocație ai Bocșei, un sculptor de suflete și caractere, un model pentru elevii bocșeni de ieri și de azi, unul din dascălii de frunte ai urbei noastre.

S-a născut în 27 septembrie 1936 în localitatea Bocșa Montană. Aici a învățat, aici s-a format, aici a trăit, a iubit, a muncit întreaga sa viață, care nu a fost întotdeauna ușoară.¹

Școala ne marchează anii de început ai vieții și ne pregătește, ne „călește” pentru viitoare experiențe, iar Dascălul, fie că vrem sau nu să recunoaștem, este un model și ne modelează sufletul și caracterul. Dascălul cu vocație. Cel dedicat elevilor, un dascăl care, prin felul său de a fi, atrage dragostea și respectul acestora. Acesta se

sale.

Rămas bun, Doamnă Minerva Trandafir! Dumnezeu să vă odihnească și un colțisor de Rai să vă dăruiască! Sincere condoleanțe familiei!

Gabriela Șerban și echipa „Bocșa culturală”

¹ „Bocșa Culturală” anul XX, nr. 4 (107)/ 2019

Rămas bun, Doamna prof. Măria Boulescu!

Astăzi am condus-o pe ultimul drum pământean pe doamna prof. Măria Boulescu, unul dintre dascălii cu har ai orașului Bocșa, care s-a stins marți, 24 februarie 2026.

Foști elevi, foști colegi și prieteni s-au alăturat familiei îndoliate și și-au luat rămas bun de la doamna profesoară Măria Boulescu, dascălul care, timp de peste 30 de ani, a slujit învățământul bocșean, a modelat caractere și a crescut și educat oameni!

Măria Boulescu s-a născut în 10 august 1940 la Lipova, iar în 1964 s-a căsătorit cu bocșeanul Vasile Boulescu, remarcabil profesor și manager școlar.

În 1968 s-a născut singura lor fiică, Ivona, iar doamna Măria nu mai era doar dascălul blând și răbdător, ci și o mamă iubitoare și dedicată.

Astăzi, în momente triste, le-am fost alături colegilor noștri Ivona și Gerhard Kindl, precum și fiilor lor, familiei și rudelor apropiate sau mai îndepărtate, mânați cu toții de dragostea și prețuirea purtate doamnei noastre profesoare Măria Boulescu.

Din păcate, rând pe rând ne-au plecat dascălii,

ne-au îndemnat să credem.

Familia prof. Boulescu va rămâne pentru veșnicie în istoria învățământului bocșean, iar cei care i-au cunoscut îi vor purta întotdeauna în amintire cu recunoștință. Iar pe doamna prof. Măria Boulescu ne-o vom aminti întotdeauna ca pe o femeie deosebit de frumoasă, ca pe un om nobil și un dascăl dedicat.

Dumnezeu s-o odihnească!

Sincere condoleanțe familiei!

Gabriela Șerban și echipa „Bocșa culturală”

DASCĂLI ROMÂNI DIN BANAT ÎN PERIOADA DUALISMULUI. STUDIU DE CAZ: ÎNVĂȚĂTORUL IOAN MARCU¹

ROMANIAN TEACHERS FROM BANAT DURING THE PERIOD OF DUALISM.
CASE STUDY: TEACHER ION MARCU

*Constantin-Tufan STAN**

Rezumat: Ioan Marcu a fost o personalitate exponențială a învățământului confesional românesc bănățean din a doua jumătate a secolului al XIX-lea și primul pătrar al veacului următor. Animat de cele mai curate sentimente naționale, într-o perioadă istorică sensibilă în care reprezentanții administrației ungare atentau la valorile identitare românești, Ioan Marcu a depus diligențe pentru creșterea limbii române, promovarea cântării corale, întreținerea unui climat de efervescență culturală și cultivarea sentimentului național în învățământul primar confesional. Actele sale de mecenat, conferințele susținute în cadrul Reuniunii Învățătorilor Greco-Orientali Români din Dieceza Caransebeșului rămân, până astăzi, adevărate repere de persuasiune didactică, probitate morală și profesională.

Ca recunoaștere a meritelor sale civice și profesionale, precum și a deosebitelor sale disponibilități manageriale (a deținut timp de trei mandate funcția de primar al Bocșei Montane), vrednicului dascăl român bănățean i s-au încredințat, de-a lungul îndelungatei sale cariere didactice, mai multe responsabilități: președinția Despărțământului Bocșa Montană al ASTREI, funcția de secretar general al Reuniunii Învățătorilor Greco-Orientali din Dieceza Caransebeșului, reprezentant al Cercului Bocșa în congregația comitatensă Caraș-Severin, apoi, după unirea Banatului cu regatul României, demnitatea de senator în primul legislativ al României Mari, unde a activat alături de un alt reprezentant al Cercului Bocșa, deputatul Tiberiu Brediceanu, folclorist și compozitor de anvergură națională.

Cuvinte-cheie: Ioan Marcu, învățător confesional, primar, Reuniunea Învățătorilor Români Greco-Orientali din Dieceza Caransebeșului, Despărțământul Bocșa Montană al ASTREI

Abstract: Ioan Marcu was an exponential personality of the Romanian confessional education in Banat in the second half of the nineteenth century and the first quarter of the following century. Animated by the purest national feelings, in a sensitive historical period in which the representatives of the Hungarian administration were attacking the Romanian identity values, Ioan Marcu made efforts to increase the Romanian language, promote choral singing, maintain a climate of cultural effervescence and cultivate the national feeling in confessional primary education. His acts of patronage, the conferences held at the Meeting of Romanian Greek-Oriental Teachers in the Diocese of Caransebeș remain, to this day, true landmarks of didactic persuasion, moral and professional probity.

In recognition of his civic and professional merits, as well as of his special managerial availability (he held the position of mayor of Bocsa Montana for three terms), the worthy Romanian teacher from Banat was entrusted, throughout his long teaching career, with several responsibilities: the presidency of the Bocsa Montana Department of ASTRA, the position of secretary general of the Greek-Oriental Teachers' Meeting of the Diocese of Caransebeș, representative of the Bocșa Circle in the Caraș-Severin county congregation, then, after the union of Banat with the Kingdom of Romania, the dignity of senator in the first legislature of Greater Romania, where he worked together with another representative of the Bocșa Circle, deputy Tiberiu Brediceanu, folklorist and composer of national stature.

Keywords: Ioan Marcu, confessional teacher, mayor, Meeting of Romanian Greek-Oriental Teachers from the Diocese of Caransebeș, Bocșa Montană Branch of ASTRA

Cercetând Biblioteca muzicală „Tiberiu Brediceanu” (aflată la acea dată, 2005, în posesia arh. Sanda Brediceanu, văduva lui Mihai Brediceanu, fost director și dirijor al Filarmonicii „George Enescu” din Capitală), în străduința de a elabora o monografie a Bredicenilor, atenția mi-a fost reținută de un lapidar mesaj epistolar adresat de învățătorul Ioan Marcu tribunului Coriolan Brediceanu. Primar al comunei Bocșa Montană (Germană), președinte al Reuniunii Române de Cântări și Muzică (ca vrednic dascăl a practicat și dirijatul coral) și al Reuniunii Învățătorilor din comitatul Caraș, viitor senator din partea PNR în prima legislatură în Parlamentul României, reprezentând Cercul electoral al Bocșei alături de Tiberiu Brediceanu, învățătorul Ioan Marcu evocă zilele de doliu instituite în toamna anului 1901, la puțin timp de la decesul prințesei Victoria, moștenitoare a tronului Prusiei, și ne transmite informații privind apartenența sa la Reuniunea Învățătorilor (tocmai participase la ședința Comitetului

Reuniunii Învățătorilor, ce se desfășurase la Timișoara). Reprezentant în Congregația Comitatensă Caraș-Severin (Lugoj) și aflat în preajma organizării unor noi alegeri cercuale, îi solicita lui Coriolan Brediceanu (pentru care Bocșa reprezenta un fief electoral tradițional) implicarea în stabilirea listei candidaților, declarându-și deplina adevărată la comandamentele Partidului Național Român. Epistola este datată 1901, ultimul său an școlar de activitate didactică înaintea pensionării:

„Bocșa Mont.[ană], 19 XI 901
Iubite frate!

Îmi țin de datorință a-ți aduce la cunoștință că, din cauza școalei, sunt împiedecat a lua parte la congregația de mâine¹.

Azi, ziua tinerii parastasului pentru răposata regină, nu se ține școala, mâine dacă aș veni, iar nu s-ar ține, și poimâine, zi de sărbătoare, de asemenea. Vasăzică, trei zile dupăolaltă nu poate rămâne școala fără mine, mai cu seamă că sâmbătă am fost și la Timișoara la ședința comitetului Reuniunii Învățătorilor².

Acum, sâmbătă, ținem aici conferința publică pentru staverirea [stabilirea] listei membrilor de aleși; ne lipsește să știm cine dintre cei aleși iese afară, câți am avea de ales în fiecare cerc³.

Te rog a dispune ca să ne dați datele acestea.

Eu declar că orice sarcină va pune partidul nostru asupra mea în cauza alegerilor, voi primi-o precum [am] primit totdeauna.

Îmi pare bine că am ajuns și noi la Bocșa să tractăm publice cauze de alegeri.

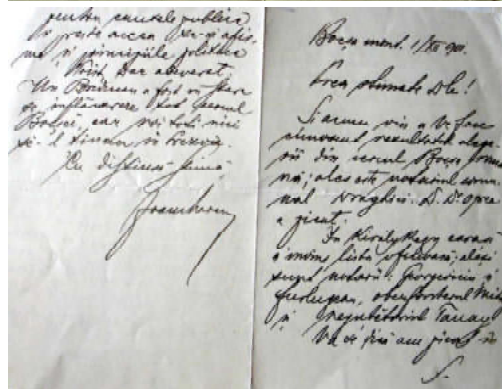
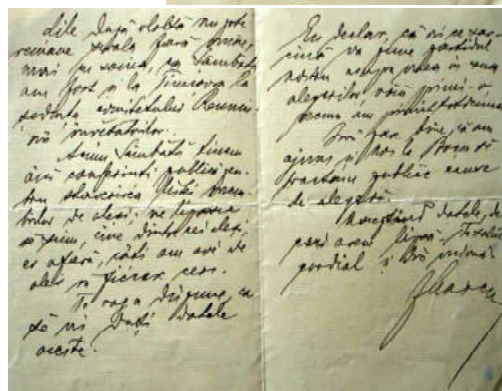
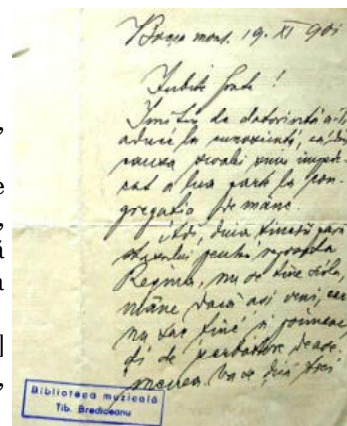
Așteptând datele de care avem lipsă, te salut cordial și din inimă,

Ioan Marcu⁴

(Va urma)

Misivele adresate de Ioan
Marcu tribunului
Coriolan Brediceanu
(noiembrie-decembrie
1901)

(Biblioteca muzicală
„Tiberiu Brediceanu”)

¹ Articol apărut în „Studia Banatica” Series Historia, Anul II, 2025, editat de Academia Română Filiala Timișoara, Institutul de Cercetări Socio-Umane „Titu Maiorescu”;

² Doctor în muzicologie, doctorand în istorie al Universității din Oradea, membru al Centrului de Studii Interdisciplinare „Silviu Dragomir” Oradea – Chișinău.

³ Ioan Marcu era reprezentantul Cercului Bocșa în Congregația Comitatensă Caraș-Severin (Lugoj).

⁴ I. Marcu se referă la Victoria (fiică a reginei Victoria a Marii Britanii), prințesa moștenitoare a tronului Prusiei, văduva împăratului Frederic III, mama împăratului Wilhelm al Germaniei, decedată în 5 august 1901.

⁵ Conferință publică la Bocșa pentru stabilirea listei membrilor Cercului Bocșa al PNR.

⁶ După desfășurarea scrutinului, Ioan Marcu îl informa de Coriolan Brediceanu, în cuprinsul unui răvaș (datat Bocșa Montană, 1 decembrie 1901), asupra rezultatului, exprimându-și dezamăgirea pentru insuccesul candidaților PNR: „Preastimabile Dle! Și acum vin a vă face cunoscut rezultatul alegerii din cercul Bocșa Germană. Ales este notariul comunal Drăghici. D. Dr. Oprea a picat”. Era confirmată victoria celor de pe „lista oficioasă” (notarii Georgevici și Furlugean, oberforsterul Mitag și neguțătorul Tanay). În final, I. Marcu, deplângând absența pârghiilor politice în administrația publică, concluziona cu amărăciune: „Trist, dar adevărat! Un Brediceanu a fost în stare să înflăcăreze tot cercul Bocșei, iar noi toți nici să-l ținem în trezvie” (Biblioteca muzicală „Tiberiu Brediceanu”).

Artă, Carte, Prietenie, la Biblioteca Germană „Alexander Tietz” din Reșița Întâlnire cu prof. Stela Boulescu din Bocșa

Joi, 26 februarie 2026, în cadrul proiectului „Dialoguri culturale” inițiat de Biblioteca Germană „Alexander Tietz” din Reșița, invitată de onoare a fost prof. Stela Boulescu din Bocșa.

Cunoscut profesor de limba și literatura română, unul dintre dascălii de frunte ai Bocșei, doamna Stela Boulescu este și unul dintre iubitorii, dar și creatorii, de frumos, astăzi bucurându-se de timpul oferit prin pensionare și folosit cu creativitate și pasiune pentru a dăruia adevărate lucrări de artă realizate prin croșetat.

Prefăcător al unor volume de creații literare, Stela Boulescu împletește armonios artele: arta lecturii și cea a condeiului, cu arta croșetatului, iar rezultatul este extraordinar! Tinerii bocșeni beneficiază de recomandări într-ale cititului, dar și încurajări într-ale creativității sub diverse aspecte. Nu puțini sunt elevii, deveniți astăzi specialiști în diferite domenii, care au fost îndrumați de prof. Stela Boulescu și care încă păstrează pasiunea pentru lectură și pentru cuvântul scris.

Astfel, joi, 26 februarie 2026, Biblioteca Germană „Alexander Tietz” Reșița, în parteneriat cu Biblioteca Orășenească „Tata Oancea” Bocșa, au invitat publicul iubitor de frumos la o întâlnire cu această Doamnă a Bocșei, maestră a scrisului și vorbitului în limba română, dar și a artei croșetatului – prof. Stela Boulescu.

Evenimentul a fost moderat de organizatorul-gazdă, Erwin Josef Țigla, iar despre omul, despre prietena și colaboratoarea Steluța Boulescu a vorbit Gabriela Șerban; despre filologul realizator a două cărți despre cum să ne exprimăm corect în limba română a vorbit scriitorul și editorul Gheorghe Jurma; despre rubrica „Să vorbim corect românește” - susținută în revista „Bocșa culturală” - și-a exprimat părerea, prin frumoase cuvinte, criticul și istoricul literar Ada D. Cruceanu-Chiselită, iar despre vocația de dascăl și această frumoasă îmbinare a artelor a vorbit prof. Mariana Troner Vermeșan.

Prezentarea cărților „Să vorbim corect românește” (2 vol.) autoare prof. Stela Boulescu, prezentarea rubricii „Povești din bibliotecă”, din cadrul revistei „Bocșa culturală”, Nr. 4 (131)/ 2025, An XXVI de apariție – în acest număr de revistă la „Povești din bibliotecă” fiind invitată dna. Stela Boulescu -; prezentarea minie expoziției de artă croșetată, precum și dăruirea de măștișoare handmade tuturor participanților - toate acestea au constituit ingredientele unui eveniment reușit, unei întâlniri de suflet, unui frumos moment vestitor al Primăverii!

Poeme de **TRAIAN VASILCĂU**

Dialog regal

–E-atâta frig sub cer și-atâta rău
Mai pot vedea!

Mă încălzesc mereu cu versul tău,
Lumina mea!

–Nu simt nici frig, nici răul de afară
Nu-l pot vedea!

Mă încălzește-o inimă-vioară,
Lumina mea!

–Te-mbrățișez când vreau în orice floare,
În orice stea!

Ochii de ți-i sărut nimic nu doare,
Lumina mea!

–Dă-mi gura ta, să știu ce-i Veșnicia,
S-o pot avea!

Să fiu un pom ce și-a-ntâlnit câmpia,
Lumina mea!

–Ia un sărut și-apoi le ia pe toate,
Frumos..., abia...

Să simt că doar iubind călcăm pre moarte,
Lumina mea!

24 noiembrie 2025

(Din cartea în pregătire „Scrisori pentru Regină”).

Cântec fericit

–Bună seara, suflet de cicoare!
Ești splendoare? Vis? Etern poem?
–Pentru tine-s binecuvântare!
Pentru cineva–doar un blestem!

–Tu blestem?-am întrebat îndată.

–Pentru omul neîndrăgostit,–

A zis ea,–sunt fire întinată,

Pentru tine–cântec fericit!

23 noiembrie 2025

(Din cartea în pregătire „Scrisori pentru Regină”).

Ajunge-oi Soare

Regină tristă, lacrimizi mereu.

S-a-nnegurat în ochii tăi și-n nume.

Să fii Regină-i cel mai greu pe lume,

Cu-aceasta e de-acord și Dumnezeu.

Ce-i în sufletul tău numai El știe,

Și uneori, dacă îmi spui, știu eu.

Ca să te-ating, te-am căutat mereu.

Ca să te cuceresc pentru Vecie

Am numai Dragostea, netrecătoare.

Dac-o primești în dar ajunge-oi Soare!

22 noiembrie 2025

(Din cartea în pregătire „Scrisori pentru Regină”).

Un proiect unicat – și nu doar pentru istoria culturală a Banatului – este seria de cărți a lui Vasile Bogdan dedicate lui Tata Oancea – un Don Quijote al Banatului, poet, gazetar, sculptor, un fantast care a rămas în memoria scrisă și nescrisă a acestei regiuni. Până acum au apărut 5 volume. Al 6-lea a rămas în așteptare la tipografie, din 2024. Celelalte, adică 7, 8, 9, 10, 11, 12, pe care autorul le-a terminat, așteaptă oferte de finanțare.

În anul 2026, când se împlinesc 145 de ani de la nașterea lui Tata Oancea, biblioteca bocșană va dori, firește, să aducă un omagiu patronului său spiritual și să realizeze ceea ce a iubit cel mai mult în viața sa Tata Oancea – cartea. Adică o nouă carte - una, două - din serialul lui Vasile Bogdan, pentru ca proiectul său să poată fi cât mai repede împlinit.

